

ÖVERSIKTSPLAN

FÖR KRISTIANSTAD STAD

Del C - Konsekvenser

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2021-12-14

Kristianstads
kommun

Medverkande

Byggnadsnämnden är projektägare på uppdrag av kommunfullmäktige. Byggnadsnämnden har gett delegationsbeslut till plan och bygglovsavdelningen att ta fram förslag till ändring av översiktsplan för staden Kristianstad.

ÖP-styrgrupp består av representanter från kommunstyrelsens-, byggnadsnämndens- och tekniska nämndens presidier. Styrgruppen har gett riktlinjer till projektorganisationen i arbetet med översiktsplanen.

ÖP-ledningsgrupp består av förvaltningschefer för kommunledningskontoret, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, C4 Teknik samt Biosfärkontoret. Ledningsgruppen ger råd för projektorganisationen och förbereder möten med ÖP-styrgrupp.

ÖP-samordningsgrupp består av projektledare för de olika strategiska projekten inom den översiktliga planeringen och samordnas av kommunledningskontoret. Projektledare har varit planeringsarkitekt Per Blomberg med planeringsarkitekt Rebecka Danielsson som biträdande projektledare (föräldraledig 2020-03-12 t o m 2021-01-04).

Arbetsgruppen för ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad har utöver ovanstående projektledare och biträdande projektledare bestått av Anna Grönlund (miljöhandläggare) som har ansvarat för att ta fram hållbarhetsbedömningen, Åsa Hammarstedt (strategisk trafikplanerare), Roger Jönsson (stadsarkitekt), Ann-Mari Lindberg (planeringsarkitekt), Kristina Molin (planeringsarkitekt), Linda Nilsson (GIS ingenjör), Rut Näsman (landskapsarkitekt), Katarina Olsson (stadsantikvarie), Felicia Torffvit (planeringsarkitekt) och där deltagande har varierat under arbetets gång.

Till projektorganisationen har funnits en referensgrupp med representanter från berörda förvaltningar och bolag. Representerade förvaltningar har varit Tekniska förvaltningen (tidigare C4 Teknik), Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Kommunledningskontoret, Omsorgsförvaltningen, Arbete- och välfärdsförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen, Kristianstads Renhållning, C4 Energi och Räddningstjänsten. Referensgruppen har träffats två gånger per år för att stämma av arbetet och förslagen i planen.

En projektgrupp med representanter från Kommunledningskontoret, Jenny Moberg Persson och Marieth Johansson, och Arbetsgruppen har träffats under projektets gång och mer intensivt i slutskedet av framtagandet av samrådsförslaget. Samråd genomfördes december 2019 - mars 2020

Utställning för granskning har genomförts under perioden 2021-04-12 till och med 2021-06-14.

Kommunfullmäktige antog den 14 december 2021 förslaget till ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad.
KF 2021 § 312

Omslagsbild Kristianstads kommun, Vy från Östra Vallgatan med Länsmuseet i bakgrunden.

Alla illustrationer är gjorda av Rut Näsman, Kristianstads kommun, om inget annat anges. Alla kartor är framtagna av Linda Nilsson, Kristianstads kommun, om inget annat anges.

Läsanvisningar

Genomförandet av ändringen av översiktsplanen för Kristianstad stad (ÄÖP Kristianstadstad) vänder sig främst till politiker och tjänstemän i kommunen men ger information även till allmänheten och verksamhetsutövare om hur planen verkställs. ÄÖP Kristianstad stad består av ett omfattande material som är indelat i flera delar.

De första tre kapitlen innehåller själva planförslaget i del A. Del B innehåller planförutsättningar och del C Konsekvensbeskrivning. Del D innehåller bilagor.

1. För en kort introduktion till planförslaget är det i första hand del A - kapitel 1 samt ställningstaganden och markanvändningskartan i kapitel 2 som bör läsas.
2. För att få en överblick av planförslaget så bör hela kapitel 2 i del A läsas.
3. Planförutsättningarna i del B är skrivna för att i första hand ge läsaren merkunskap kring de olika ämnesområdena.
4. För att få en mer detaljerad bild av planförslaget finns delområdesbeskrivningar i kapitel 3 i del A som vänder sig bland annat till kommunala tjänstepersoner samt boende och verksamma i delområdena.
5. Konsekvensbeskrivningen har sammanfattningar för de olika konsekvensbeskrivningarna men också mer utförliga beskrivningar för mer intresserade läsare och finns att läsa i del C.
6. Bilagorna i del D är till för de som vill läsa mer om de olika utredningarna som är gjorda inom planarbetet, men även se sammanställningen av inkomna synpunkter, som t.ex. samrådsredogörelsen i sin helhet.

Innehållsförteckning

Medverkande	ii
Läsanvisningar	iii
Innehållsförteckning	iv
1. Konsekvenser	6
1.1 Inledning	8
1.2 Alternativ	10
1.3 Intressekonflikter	14
1.4 Sammanfattning hållbarhetsbeskrivning	16
1.5 Sammanfattning miljökonsekvensbeskrivning	18
1.6 Konsekvenser i korthet	20
1.7 Miljökonsekvensbeskrivning	26
1.8 Sociala konsekvenser	48
1.9 Barnkonsekvensbeskrivning	52
1.10 Ekonomiska konsekvenser	54
1.11 Måluppfyllelse	60
1.12 Hållbarhetsbedömning	66
2. Källor och bilagor	70
2.1 Källor	72
2.2 Lista över Bilagor	74

1. Konsekvenser

”Möjligheten att uppfylla nationella och regionala mål, planer och program hänger till stor del på hur planens strategier och riktlinjer för en hållbar utveckling genomförs.”

1. Konsekvenser	6
1.1 Inledning	8
1.2 Alternativ	10
1.3 Intressekonflikter	14
1.4 Sammanfattning hållbarhetsbedömning	16
1.5 Sammanfattning miljökonsekvensbeskrivning	18
1.6 Konsekvenser i korthet	20
1.7 Miljökonsekvensbeskrivning	26
1.8 Sociala konsekvenser	48
1.9 Barnkonventionen	52
1.10 Ekonomiska konsekvenser	54
1.11 Måluppfyllelse	60
1.12 Hållbarhetsbedömning	66

1.1 Inledning

Bakgrund och syfte

Kommunen ska enligt lagen genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. *Ändring av översiktsplanen för Kristianstad stad* omfattas av det kravet. Miljökonsekvenser av att planen genomförs ska beskrivas. Bestämmelser om hur miljöbedömning av planer och miljökonsekvensbeskrivningar ska utformas finns i Miljöbalken och Plan- och bygglagen.

För att visa hur planen bidrar till en hållbar utveckling har miljökonsekvensbeskrivningen utökats med ekonomiska och sociala aspekter, en barnkonsekvensbeskrivning och en sammanfattande hållbarhetsbedömning.

Geografisk avgränsning

Konsekvensbeskrivningen omfattar främst planområdet. Vissa frågor påverkar ett större geografiskt område och belyses även ur ett kommunalt, mellan-kommunal och regionalt perspektiv.

Tidsmässig avgränsning

Konsekvensbeskrivningen omfattar tiden fram till 2037. Då klimatförändringar och översvämningar beskrivs har den tidsmässiga avgränsningen satts till år 2100.

Avgränsning bedömda aspekter

Konsekvenser beskrivs övergripande för den mark- och vattenanvändning som översiktsplanen pekar ut. Beskrivningens fokus är planens påverkan på en hållbar stadsutveckling, allmänna intressen och miljö.

Läsanvisning Del C - Konsekvenser

Ett nollalternativ till översiktsplanen beskrivs för att göra det tydligt vilken skillnad en ny plan kan göra för stadens utveckling. Avsnitten om *ekonomiska och sociala konsekvenser* ger exempel på faktorer och mål som är viktiga för en hållbar utveckling i samhället, men där kopplingen inte alltid är tydlig. Avsnittet om *miljökonsekvenser* innehåller i första hand det som krävs enligt lagen. I *Måluppfyllelse* ställs översiktsplanen mot internationella, nationella och regionala mål av betydelse för en hållbar utveckling. *Hållbarhetsbedömningen* sammanfattar alla aspekter och analyserar effekter av översiktsplanen utifrån en ekosystemansats. Lättillgängliga delar är framför allt *Konsekvenser i korthet*, *Sammanfattning hållbarhetsbedömning* och *Måluppfyllelse Miljömål*. Övriga delar innehåller fördjupningar för mer intresserade läsare.

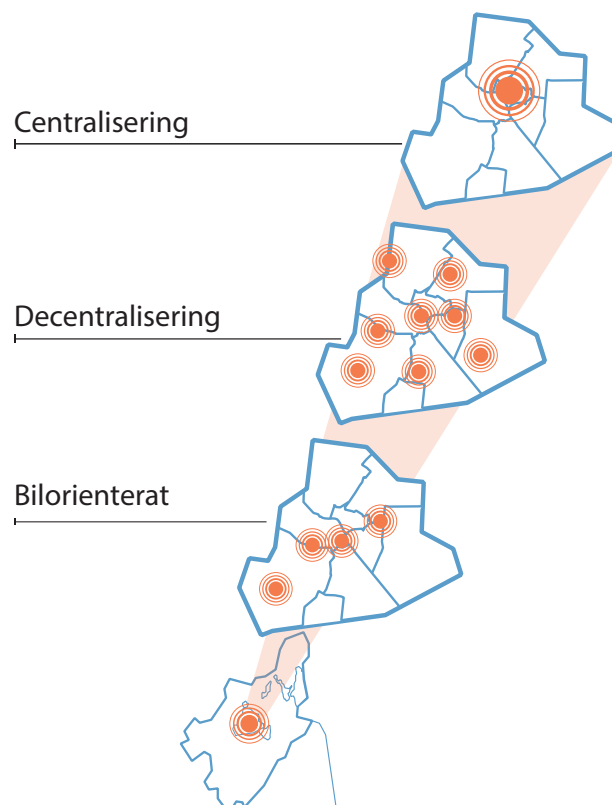
1.2 Alternativ

I arbetet med att ta fram planförslaget har tre olika framtidsscenarioer för stadens utveckling jämförts: *Centralisering*, *Decentralisering* och *Bilorientering*. För- och nackdelar med de olika alternativen har diskuterats i grupper med både tjänstepersoner och beslutsfattare och jämförts med planens mål för en hållbar stadsutveckling. Bedömningen har legat till grund för valet av mark- och vattenanvändning i planförslaget. Nedan redovisas konsekvenser av de tre alternativen i korthet. Det finns positiva och negativa konsekvenser med alla alternativ, men chansen är större att målen för en hållbar utveckling uppfylls genom *Centralisering* och *Decentralisering*, jämfört med *Bilorientering*.

Även *Nollalternativet* beskrivs nedan. I den mån utvecklingen i framtidsscenarierna är lika med utvecklingen i *Nollalternativ* och *Planförslaget* är givetvis även konsekvenserna gemensamma. För mer beskrivning av framtidsscenarier hänvisas till planförslaget.

Konsekvenser centralisering

Centralisering leder till att jordbruksmark skonas och att mark och resurser i allmänhet kan utnyttjas effektivt. Centrum stärks som målpunkt för klimat-

neutrala resor i regionen och kommunen. Närhet till tåg och buss gör det möjligt att leva utan bil oavsett kön och ålder. Genom att fler människor rör sig på en mindre yta kan känslan av trygghet och säkerhet i den centrala staden öka.

Centrum har genom historisk markanvändning en koncentration av förorenade områden och vid förtätning av bebyggelsen finns en risk för att föroreningar sprids eller byggs in. Även andra risker för miljö och hälsa koncentreras, till exempel buller, luftföroreningar och stora mängder dagvatten. Kultur- och naturmiljöer och ytor för ekosystemtjänster kan försvinna eller förlora sitt sammanhang och det kan bli brist på dagsljus i en tät stad. Om hela staden inte utvecklas fördelas resurser olika, vilket särskilt kan drabba barn och andra svaga grupper.

Bildkollage centralisering: Kristianstad kommun

Konsekvenser decentralisering

Decentralisering leder till integration av olika grupper och individer i staden, om satsningen kombineras med goda förbindelser. Förbindelser mellan centrum och olika stadsdelar är också en förutsättning för att kunna leva klimatneutralt och klara sig utan bil, oavsett kön och ålder. Risker för miljö och hälsa sprids ut och det blir relativt lätt att hantera dagvatten och översvämning. En lika fördelning av resurser är bra för barn och ökar underlag för service och utveckling i hela staden. Om bebyggelse koncentreras till de olika stadsdelscentra, och där blir liv och rörelse, kan känslan av trygghet och säkerhet öka även där.

Bildkollage decentralisering: Kristianstad kommun

Om det är svårt att röra sig mellan stadsdelarna kan decentralisering leda till segregation. Barriärer i

landskapet och stadens spretiga form leder till långa avstånd. Mark som kan användas för matproduktion och andra ekosystemtjänster, nu eller i framtiden, exploateras runt hela staden och det finns risk för att marken inte utnyttjas i förhållande till dess unika värde. Stadens centrum blir inte så starkt som vid en centralisering. Kostnader för utbyggnad och stadskvalitet i alla delområden kan leda till en svag ekonomisk utveckling.

Konsekvenser bilorienterat

Den bilorienterade staden är lätt tillgänglig för den som har bil. Tätheten kan öka i stadsdelar med närhet till de stora biltrafiklederna, och vi får då en förskjutning av staden söderut och en ny utbredning. Grön och blå struktur samt ekosystemtjänster kan förstärkas i de stadsdelar som inte är lika attraktiva för bil. De delar av näringslivet som ännu är starkt beroende av biltransporter gynnas.

Bildkollage bilorienterat: Kristianstad kommun

Den bilvänliga stadsutvecklingen är det alternativ som tar mest mark i anspråk, för trafik, parkering och skydd och användningen har en låg effektivitet, sett till yta. Mark för matproduktion och andra ekosystemtjänster exploateras, och jordmånsbildning upphör. Det finns risk för att vi inte klarar av att hushålla med mark och resurser på lång sikt, och att mark och vatten inte utnyttjas i förhållande till de unika värdena. Före-

ningar, buller och andra risker för miljö, liv och hälsa koncentreras främst runt trafikytor. Det blir svårt att leva klimatneutralt, eller att minska kommunens klimateffekt, i och med att biltransporter är den enskilda faktor i staden som påverkar klimatet mest. Samtidigt kan samhällsvärden komma att hotas av klimatet, då infrastruktur i de trafiktäta delarna av staden är sårbara för översvämning. När hela staden inte utvecklas fördelas resurser olika, vilket särskilt kan drabba barn och andra svaga grupper. Att inte kunna ta sig till olika målpunkter utan bil är också en jämställdhetsfråga. Det är svårt att bedöma hur trygghet och säkerhet i centrum och i de olika stadsdelcentra förändras i den bilvänliga staden, men sannolikt har ökade trafik- och parkeringsytor ingen särskilt positiv effekt på stadens kvalitet.

Nollalternativ

Nollalternativet speglar en trolig utveckling om ändringen av översiktsplanen inte genomförs. Det innebär en fortsatt mark- och vattenanvändning enligt fördjupad översiktsplan för Kristianstad stad från 2009, Kristianstad växer – en stad i balans, här kallad FÖP 2009, samt övriga antagna planer och program för staden.

Utveckling nollalternativ

Staden ska enligt FÖP 2009 fortsätta växa utifrån nuvarande form, i fyra olika riktningar. Det finns en

vision om att staden blir tätare utan att den sammantagna ytan av parker och öppna ytor minskar, och att det omgivande landskapet sparas. På vissa platser i centrum finns möjlighet till en mer blandad bebyggelse och att växa på höjden. Önskan är att vattnet framhävs, att avståndet mellan målpunkter minskar och resurser utnyttjas effektivt.

En stor del av förslagen i FÖP 2009 har ännu inte genomförts eller följts. Stora markytor har reserverats utan en tydlig behovsprövning eller prioritering. Nollalternativet gör det dock möjligt att fortsätta bygga och utveckla bostads- och verksamhetsområden i staden i många år till.

Nulägesbeskrivning

Det finns många utmaningar som är kopplade till miljö, hälsa och säkerhet inom planområdet och där i vissa fall en betydande miljöpåverkan kan förutses vid nollalternativet:

- Förorenade områden - en risk för spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen till omgivningen vid såväl pågående användning som tillfälliga åtgärder
- Översvämning och dagvattenhantering - det saknas plats för fördröjning och rening
- Transporter - den utspridda staden ger upphov

till ett stort antal resor och transporter med negativ påverkan på klimat, hälsa och samhällsekonomi

- Exploatering av jordbruksmark - andelen yta för livsmedelsproduktion minskar kontinuerligt
- Vattenkvalitet - yt- och grundvatten inom staden påverkas av föroreningar från dagvatten, förorenad mark och luft, stora uttag, markanvändning uppströms i avrinningsområdet eller i omlandet
- Trädbrist - låg krontäckning i staden innebär att det finns ett underskott på funktioner som reglering av temperatur, strålning, vind, buller, höga vattenflöden och luftföroreningar, men även på estetiska kvaliteter och livsmiljöer för växter och djur
- Parkbrist - befintlig parkmark är fördelad på små, spridda ytor med generellt låga och få kvaliteter för rekreation och natur
- Intensiv eller ineffektiv markanvändning - hårdgjorda ytor eller grönytor med intensiv skötsel och avbruten jordmänsbildning eller områden där exploateringsgraden är låg och ytan inte utnyttjas på ett hållbart sätt
- Buller - framförallt från trafik. Alla boende i staden påverkas mer eller mindre av buller, men längs huvudvägnätet finns risk för ljudnivåer som överstiger riktvärden
- Luftföroreningar - vid förtätning längs gator och

vägar med hög trafikvolym kan det finnas risk för höga halter av partiklar (PM10 och PM2,5)

Nya styrdokument och bestämmelser

Flera kommunala, regionala och nationella bestämmelser och styrdokument har tillkommit sedan FÖP 2009, och även sedan den kommuntäckande översiktsplanen, ÖP 2013.

Av särskild betydelse för Kristianstad, och för en konsekvensbedömning av mark- och vattenanvändning, är värdering av jordbruksmark och olika risk- och sårbarhetsanalyser för höga vattenflöden. Som värdefull jordbruksmark räknas idag även potentiellt möjlig mark för framtida livsmedelsproduktion inklusive betesmark. När det gäller att identifiera områden som kan bli översvämmade ändras underlagen kontinuerligt till att omfatta allt längre tidsperspektiv, till exempel när det gäller återkomsttid för översvämning.

Konsekvenser nollalternativ

FÖP 2009 förutser negativa konsekvenser av utbyggnad i staden när det gäller riksintressen för natur- och kulturmiljövård, trafikbuller och luftkvalitet. Positiva konsekvenser förväntas genom utveckling och förbättring av rekreatiomsområden och stadsdelsparker och en bättre blandning av upplåtelseformer för bostäder.

Utvecklingen hittills visar dock på en låg exploatering i förhållande till planens förutsättningar, och i vissa fall svårigheter att hushålla med begränsade markresurser. Det finns en risk att kommunen får svårt att nå målen att bebygga staden med god tillgång till både bostäder, arbete, grönstruktur och service utan mer tydliga riktlinjer för förtätning.

Utän aktuella ställningstaganden för stadens utveckling finns också en risk för att bebyggelse och infrastruktur inte anpassas och skyddas på ett ansvarsfullt och hållbart sätt. Exempel på utredningar och åtgärder som kan krävas i en utveckling genom nollalternativet:

1. Värdering av jordbruksmark och hittills obebyggd mark för framtida behov
2. Anpassning av den byggda miljön till risken för översvämning
3. Styrmedel för förtätning, mångfunktionella ytor (grönstruktur, klimatanpassning, dagvatten etc) och blandad bebyggelse
4. Utveckling av kanalerna och vattnet i staden och bevarande av kulturmiljöer
5. Koppling av staden till sitt omland
6. Hållbar utveckling av staden enligt ekonomiska, sociala och ekologiska kriterier
7. Prioritering och tidsplan för utvecklingsområden

- och investeringar
8. Analys av kumulativa negativa effekter av avsteg från översiktsplanen

1.3 Intressekonflikter

Vid genomförandet av planen kan intressekonflikter uppstå. Nedan ges några exempel och kortfattade förslag på hänsyn och åtgärder. Se även lista på Avhjälpande åtgärder i Miljökonsekvensbeskrivning.

Bostäder och livsmedel

I den regionala utvecklingsstrategin för Skåne, Det öppna Skåne 2030, framhävs intressekonflikter när det gäller exploatering eller bevarande av jordbruksmark som en stor miljöutmaning. I planen är konflikten särskilt tydlig mellan behovet av bostäder och livsmedelsproduktion. Planen i sig innebär en prioritering av bostäder under planperioden. Det innebär bland annat att motsvarande livsmedelsförsörjning måste äga rum någon annanstans. Kommunala rutiner för värdering och kompensation av jordbruksmark behöver tas fram. På grund av det långa tidsperspektivet kommer sannolikt en kontinuerlig omprövning av de båda intressena att krävas.

Klimatanpassning och grönstruktur

Förutom produktion av bostäder och livsmedel behövs mark för exempelvis klimatanpassning och dagvattenhantering. När grönstruktur används för det senare kan en intressekonflikt uppstå mellan drift av exempelvis dagvattenanläggningar och bevarade naturvärden. Eftersom livskraftiga ekosystem minskar behov av klimatanpassning och dagvattenhantering bör dessa prioriteras och en samfunktion

alltid eftersträvas.

Bilen, bussen och cykeln

En omställning av färdmedel från bil till kollektivtrafik, gång och cykel har börjat, men i Kristianstad förutses intressekonflikter i markanvändning, med avseende på trafikinfrastruktur för olika färdmedel och tillgänglighet för trafikanter. Det finns en eftersläpning när det gäller stora trafikinvesteringar, och kommunen ska även ta hänsyn till mellankommunala och regionala intressen. Här gäller det att balansera möjligheten att nå staden med bil samtidigt som tillgängligheten i staden för gående, cyklande och kollektivtrafikåkande säkerställs.

Naturvård och friluftsliv

Behov av ytor för naturvård respektive friluftsliv och fritidsaktiviteter kan oftast samsas. Naturvärden som inte kan ersättas, som har en stor strategisk betydelse för ett större område eller en lång kontinuitet ska alltid prioriteras vid en eventuell konflikt. En sådan prioritering gäller enligt planen även för riksintresse naturvård respektive friluftsliv.

Befolkningsökning, tillväxt och omvärlden

Förväntad befolkningsökning i kommunen och följande tillväxt av bostäder med tillhörande service och infrastruktur ska enligt planen till största delen (80 %) äga rum i Kristianstad. Omfattande investe-

ringar styrs därmed till staden, och sannolikt även de flesta arbetstillfällena. Staden är dock beroende av sitt omland och övriga delar av den vidsträckta kommunen ska samtidigt utvecklas. För att undvika en ekonomisk och social konflikt kommer sannolikt fördelningen av resurser att behöva belysas och motiveras flera gånger under planperioden.

I vissa kommuner i nordöstra Skåne förutses inte heller samma tillväxt, samtidigt som Kristianstad stad som tillväxtmotor står i symbios med dessa. Ovan nämnda analys kan därför även behöva göras i ett regionalt perspektiv.

Bostadsbehov och budget

Byggande av 7 300 bostäder leder till klimatpåverkan, såväl under produktions- som driftsfas. Eftersom kommunens samlade utsläpp ska minska under planperioden krävs omfattande klimatkompensation på andra områden. Fler bostäder ska även matchas med investeringar för utbyggnad av service, arbetstillfällena, infrastruktur och teknisk försörjning, till exempel skolor, cykelvägar och VA. Bebyggelsebehovet kan komma att stå i konflikt med såväl kommunens klimat- som investeringsbudget. Vid utbyggnad av nya bostäder kommer det att krävas djupare analyser och styrmedel i varje enskilt fall, där bland annat en bedömning av ekonomiskt och klimatmässigt utrymme ingår.

Foto: Claes Sandén

Foto: Linnérundans gångbro

1.4 Sammanfattning hållbarhetsbeskrivning

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en hållbar framtid. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktig hållbar samhällsstruktur som inte enbart ger miljömässig nytta, utan också sociala och ekonomiska fördelar. Ett hållbart samhälle är ett samhälle där dagens behov tillgodoses samtidigt som resurserna används på ett sådant sätt att kommande generationers möjlighet att tillgodose sina olika behov inte äventyras.

Det finns ambitioner att skapa social hållbarhet i planen. Målen och strategierna för social hållbarhet ger goda förutsättningar, även om det är en stor utmaning att utjämna skillnader i livsvillkor mellan olika stadsdelar, invånare och mellan staden och resten av kommunen. Planens övergripande mål är att ge möjlighet för en god bostad åt alla invånare genom aktivt bostadsbyggande som möter en förväntad befolkningsökning. Det är dock svårt att förutse vilken effekt planen kan få på sociala utmaningar som segregation, trångboddhet, utanförskap, otrygghet och ohälsa.

När det gäller ekonomisk hållbarhet erbjuder planen en planberedskap för att stärka tillväxtmotorn Kristianstad-Hässleholm med bebyggelse, verksamheter, grönstruktur och infrastruktur. En ökad befolkning ger också förutsättningar för en god ekonomisk

tillväxt. Det saknas dock vägledning för hur kostnader och hushållning med gemensamma resurser ska balanseras på lång sikt. Planen innebär bland annat mycket stora investeringar med allmänna medel i service och infrastruktur.

Avseende ekologisk hållbarhet innebär planen en förstärkning av grönstrukturen genom att utveckla grönområden och stråk som bidrar både till rekreativa kvaliteter men även ekologiska värden och olika ekosystemtjänster. Ökad förtätning av bebyggelse medför dock risk för ökat slitage och stress på ekosystemen i staden. Det är därför viktigt att stärka de gröna kvaliteterna på allmän platsmark, gatemark och kvartermark i det fortsatta planarbetet.

Ett flertal intressekonflikter har identifierats, till exempel mellan bostadsbehov och kommunens investeringsbudget, klimatmål samt livsmedelsförsörjning. Det finns också målkonflikter mellan klimatanpassning, olika transportsystem och naturvård och friluftsliv. Framtida avvägningar mellan intressekonflikterna blir avgörande för konsekvenserna.

Nybyggnation har en mycket stor påverkan på klimatet, vilken måste kompenseras för att klara det nollutsläpp år 2045, som kommunen redan tidigare tagit beslut om. Planen visar inte hur en sådan kompensation ska gå till eller hur avvägningar ska göras

mellan klimatmål och bostadsförsörjningsmål.

Jämfört med nollalternativet (FÖP 2009) medför ändringen av översiktsplanen för Kristianstad stad likvärdig påverkan när det gäller ianspråktagen jordbruksmark och påverkan på allmänna intressen kopplade till miljö, naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård. Den högre exploateringsgraden genom förtätning ger bättre förutsättningar för att nå målen för bostadsförsörjning, miljövänlig mobilitet och att stärka Kristianstads roll som tillväxtmotor. Samtidigt medför den höga exploateringen betydligt högre klimatkompensation och resursförbrukning.

Sammanfattningsvis försöker planen tydligare styra hållbarhetsaspekterna, genom de nya strategier och riktlinjer som ska leda fram till de övergripande målen för en hållbar utveckling, än vad FÖP 2009 gör. Uppföljning av planens genomförande ger möjlighet till justeringar i avvägningarna mellan målkonflikter under planperioden om utvecklingen inte går i rätt riktning och tillräckligt fort.

Foto: Claes Sandén

Foto: Uppförande av Kristianstad badrike

1.5 Sammanfattning miljökonsekvensbeskrivning

Observera att medan planen har fokus på möjligheter så är det i konsekvensbeskrivningen fokus på de risker som kan behöva belysas tydligare när planen genomförs.

Betydande miljöpåverkan

Följande konsekvenser av *Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad* bedöms kunna medföra betydande risker för miljö och hälsa och kan kräva ytterligare utredning eller miljökonsekvensbeskrivning i framtiden.

- Bebyggelse på översvänningsmark
- Brister i hushållning med mark och resurser
- Buller
- Klimatpåverkan
- Påverkan på vatten
- Påverkan på skyddade områden och arter
- Spridning av föroreningar till mark och vatten

Annan miljöpåverkan

Dessutom finns risk för negativ påverkan på kultur- miljövärden, biologisk mångfald, luftkvalitet, ekosystemtjänster, grön och blå struktur av regional betydelse, tillgänglighet och tillgång till staden för alla och för skador från ultraviolett strålning.

Alternativ

En fortsatt utveckling utan en ändring av översiktsplanen, det så kallade *nollalternativet*, hade medfört samma, eller i flera fall större, risker för miljö och hälsa. Exempel på positiva inslag som ändringen innebär är de förtätningsområden som ger närhet och ökat underlag för service, några utpekade grönområden och en omfattande vägledning för en hållbar utveckling och hushållning med resurser.

Miljöeffekter

Planen satsar på ytor för bland annat bostäder, service och infrastruktur i alla stadsdelar vilket gynnar en stor del av befolkningen. Planens vägledning för fortsatt planering och prövning är mycket ambitiös och erbjuder en verktygslåda för balans mellan olika intressen. Rätt utnyttjade kan planens mål och strategier för en hållbar utveckling användas för att undvika de risker som följande konsekvensbeskrivning belyser.

Stadens utspridda struktur förstärks i planen och ökar behov av transporter, vilket kan vara negativt för klimat, luftkvalitet och integration. Förtätning kan vara positiv om hittills obebyggd mark sparas för framtida behov som inte kan förutses idag. Luftkvalitet, buller, kulturmiljö och ekosystemtjänster kan påverkas negativt vid förtätning av bebyggelsen.

Fler människor på ytor där det redan finns verksamheter med risker för omgivningen eller som kan översvämmas innebär en ökad sårbarhet. Planen visar inte hur och när framtida skydd av staden mot översvämning ska genomföras, eller var ökade mängder dagvatten ska hanteras.

I hela planområdet finns risk för spridning av föroreningar vid alla åtgärder i mark, vatten och byggnader samtidigt som exploatering möjliggör sanering.

Några större grönområden i planen ger förutsättning för biologisk mångfald medan ekologiska spridningsvägar och grön infrastruktur inte är sammanhängande. Det kan beröra djur- och växtarter negativt liksom bebyggelse, dagvatten och buller i och i anslutning till skyddade områden enligt Miljöbalken.

I vissa delar innebär planen risk för påtaglig skada på riksintresse för friluftsliv, naturvård och kulturmiljö. Riksintresse för väg, järnväg och flyg bedöms påverkas positivt. Det finns en risk för negativ påverkan på vattenförekomster lokalt och nedströms och föroreningar, fysiska ingrepp och vattenuttag kan göra att det blir svårt att uppfylla miljökvalitetsnormer för vatten.

När det gäller klimat- och miljömål ser prognosen dystert ut, inte bara på lokal utan också på global nivå.

Det krävs bland annat en gemensam syn på vilka värden som är oersättliga och som människan inte har råd att förlora. Möjligheten att uppfylla nationella och regionala mål, planer och program hänger till stor del på hur planens strategier och riktlinjer för en hållbar utveckling genomförs. Kommunens organisation, rådighet och möjlighet att genomföra planerade åtgärder är avgörande.

Fortsatt arbete

Utifrån den betydande miljöpåverkan som har identifierats föreslås flera åtgärder för att minska och motverka betydande negativa miljöeffekter vid genomförande av planen. Det omfattar till exempel att anpassa staden till översvämning, tillämpa kriterier för ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, väga olika allmänna intressen mot varandra vid markanvändning, minska spridning av föroreningar och att minska påverkan på klimat, vatten och skyddade områden. Se även *Intressekonflikter*.

1.6 Konsekvenser i korthet

I tabellen visas konsekvenser i korthet av *Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad* samt *Nollalternativet*.

Kolumn 1: Ett antal faktorer har valts ut för bedömning, i syfte att relativt väl representera såväl sociala, ekonomiska som miljömässiga intressen.

Kolumn 2: Exempel på kriterier som ingår i bedömningen.

Kolumn 3: Kommentar och förklaring till vad som kan innebära negativ eller positiv påverkan (- +) eller vad som kan vara avgörande för framtida utveckling.

Kolumn 4: Exempel på hur planens påverkan kan följas upp och mätas.

¹*Gemensamma ytor:* torg, gågator, mötesplatser, parker och grönområden etc

²*Mobilitet:* tillgång till kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, framkomlighet

³Konsumtion av varor och tjänster och befolkningens utrikes resor ingår ofta i en klimatbudget, men ingår inte i konsekvensbedömningen här

⁴*Riskområden:* syftar framförallt på risker i samband med verksamheter och anläggningar

1	2	3	4
BEDÖMD FAKTOR	VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN	KOMMENTAR PLANENS PÅVERKAN	UPPFÖLJNING/NYCKELTAL
ALLMÄNNA INTRESSEN	<ul style="list-style-type: none"> - Riksintressen och andra skyddade områden, - bostadsförsörjning, - jordbruk och områden av nationell betydelse, - fungerande ekosystem, - samhällsviktig verksamhet, - rättvis fördelning av samhällets resurser 	<p>(-) Jordbruksmark för matproduktion tas i anspråk. Påverkan skyddad natur. Översvämning påverkar samhällsviktig verksamhet. Brist på ekosystemtjänster.</p> <p>(+) Blandning nya bostäder. Riksintresse för väg och järnväg stärks. Planmässig satsning i alla stadsdelar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fördelning mark- och vattenanvändning i skyddade områden, - areal jordbruksmark, natur och parker, - typ av skötsel av offentliga ytor, - antal bostäder, - antal brukare eller besökare, - antal ekosystemtjänster, - fördelning privat och offentligt
BARN	<ul style="list-style-type: none"> - Närhet till lekmiljö, skola, kollektivtrafik, grönytor och andra gemensamma ytor¹, - riskmiljöer (ex trafik), - inflytande, - barnperspektiv vid planering 	<p>(-) Bristande fördelning av grönytor. Brist på skugga. Miljöer som inte anpassas till barn, eller som är svåra att nå för familjer utan bil.</p> <p>(+) Skolelever i planprocessen. Riktlinjer för lekytor, skolgårdar, skolvägar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Antal och avstånd till skola och andra målpunkter, - barnvänliga ”rum” i bebyggelse, - antal barn boende inom riskområden, - barns deltagande i planprocessen
BEFOLKNING	<ul style="list-style-type: none"> - Demografisk utveckling och balans, - befolkningens tillväxt, - socialt kapital, - folkhälsa 	<p>(-) Högre andel äldre än yngre i befolkningen. Brist på bostäder för yngre. Splittrad bebyggelse ger segregation. Svårt att röra sig runt i staden delvis.</p> <p>(+) Satsning bostäder och mötesplatser. Grönområden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demografisk försörjningskvot, - fördelning kön och ålder, - tillgång till utbildningsplatser, service och rekreation, - nöjdhetsindex - folkhälsotal

1	2	3	4
BEDÖMD FAKTOR	VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN	KOMMENTAR PLANENS PÅVERKAN	UPPFÖLJNING/NYCKELTAL
EKONOMI	<ul style="list-style-type: none"> - Hållbar tillväxt, - attraktivitet, - resurshushållning, - kostnadseffektivitet, - arbets-, bostads- och utbildningsmarknad - lokal självförsörjning 	<p>(-) Stora investerings- och driftskostnader. Attraktivitet kan byggas bort. Lågt utnyttjande av samhällets resurser per yta och brukare. Sårbara eller inte hållbara transporter.</p> <p>(+) Satsning bostäder, verksamheter, infrastruktur. Attraktivitet och skattekraft kan tillskapas. Avgörande är framtida balans mellan bostäder och arbete/utbildning, flexibel bebyggelseanvändning och mångfunktionella ytor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Samhälls-, kommunal och privat ekonomi (t ex balansräkning, nyckeltal, kostnader för investering och drift, boendekostnader), - utnyttjande av mark och bebyggelse (anställda, besökare, boende/ytenhet) - arbets- och utbildningsplatser, - betalningsvilja, - skattesats
HUSHÅLLNING	<ul style="list-style-type: none"> - Lokalisering av bebyggelse och infrastruktur, - täthet, - exploatering i förhållande till behov, - anpassning och återbruk 	<p>(-) Stora anspråk på mark. Låg yteffektivitet. Bästa val av plats och analys av behov och konflikter i mark- och vattenanvändning görs först senare, på detaljnivå.</p> <p>(+) Förtätning kan gynna hushållning med mark och ändliga resurser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utnyttjande av mark, vatten, infrastruktur och bebyggelse (boende, anställda, besökare/ytenhet) - investeringar, energi och andra resurser per invånare, - täthetsindex, - yteffektivitet, - exploateringsgrad, - utfall av behovsbedömning
HÄLSA, SÄKERHET OCH MILJÖ	<ul style="list-style-type: none"> - Buller, - översvämning, - luftkvalitet, - miljöfarlig verksamhet, - risker, - föroreningar, - mikroklimat, - skyddande vegetation 	<p>(-) Risk för översvämning, buller, UV-strålning, spridning av föroreningar. Brist på träd, grönska och dagsljus samt sämre luft vid förtätning. Fler boende inom riskområden.</p> <p>(+) Vård och service i alla stadsdelar. Grönområden och fritidsanläggningar för fysisk aktivitet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mark- och vattenanvändning samt antal boende inom riskområden, - risk- och sårbarhetsanalys, - gifter i avloppsslam, - miljöövervakning, - andel grönyta, - folkhälsotal, - bestämmelser i detaljplan och bygglov

1	2	3	4
BEDÖMD FAKTOR	VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN	KOMMENTAR PLANENS PÅVERKAN	UPPFÖLJNING/NYCKELTAL
INFRASTRUKTUR	<ul style="list-style-type: none"> - Energiförsörjning, - transportsystem, - avfallshantering, - vatten- och avloppsförsörjning, - informationsteknik, - övrig kommunikation 	<p>(-) Risk för brister i anslutning och vägar för kollektivtrafik, gång och cykel. Dagvattenhantering, VA-utbyggnad och översvämning. Avfall från byggnation och anläggning.</p> <p>(+) Tillgång till bredband. Förnyelse av VA-nät. Underlag kollektivtrafik. Framtida val av transport- och energisystem är avgörande.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Antal/mängd som transporteras per yta/timme, - fördelning färdmedel - avfallsmängder - förbrukning vatten och energi - källaröversvämningar
INTEGRATION	<ul style="list-style-type: none"> - Mobilitet² - möjlighet till möten, - blandning mellan stadsdelar, - tillgång till gemensamma ytor¹, service och utbildnings- och arbetsplatser 	<p>(-) Brister i kollektivtrafik. Tillgänglighet mellan stadsdelar och bebyggelse. Funktionsuppdelning.</p> <p>(+) Satsning på mötesplatser, service, utbildning i olika stadsdelar. Blandad bebyggelse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Antal och avstånd målpunkter, - utbud bostäder, - antal och blandning av funktioner i stadsdelar, - kopplingar mellan stadsdelar
JÄMSTÄLLDHET	<ul style="list-style-type: none"> - Mobilitet², - trygga miljöer, - inflytande 	<p>(-) Otrygga miljöer på olika tider. Svårt att röra sig runt i staden utan bil. Långt till livsmedelsbutik i vissa stadsdelar.</p> <p>(+) Blandad bebyggelse och förtätning kan ge trygghet. Blandat bostadsutbud i alla stadsdelar skapar valmöjlighet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Könsfördelning och hänsyn i planprocess, - lokalisering målpunkter och trafikstruktur, - tydliga stråk, - täthet bebyggelse, - utbud bostäder, - trygghetsaspekter i bebyggelse och gemensamma ytor¹

1	2	3	4
BEDÖMD FAKTOR	VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN	KOMMENTAR PLANENS PÅVERKAN	UPPFÖLJNING/NYCKELTAL
KLIMATPÅVERKAN	<ul style="list-style-type: none"> - Utsläpp och energiförbrukning genom transporter, uppvärmning, kylning, verksamheter och byggmaterial, - koldioxidbindande vegetation, - återbruk, - förtätning, - (konsumtion av varor och tjänster³) 	<p>(-) Övervikt för transporter med fossila utsläpp. Stort behov av transporter genom stadens struktur. Brist på träd, grönska och mark med vegetation.</p> <p>(+) Förtätning kan minska behov av att bygga nytt och effektivisera energianvändning.</p> <p>Framtida val av transport- och energisystem är avgörande.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - CO₂- eller klimatbudget, - krontäckning, - vegetationsklädda ytor, - fördelning mark- och vattenanvändning, - utsläppsstatistik, - andel om-/nybyggnation
KULTURMILJÖ-VÄRDEN	<ul style="list-style-type: none"> - Skyddade kulturmiljöer, - integrering av kulturmiljö i befintlig och ny bebyggelse, - det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet, - samtidens avtryck 	<p>(-) Risk för förlust av enskilda element, miljöer, historisk kontinuitet och samband mellan olika stadsdelar.</p> <p>(+) Ny bebyggelse kan förstärka historiska karaktärer.</p> <p>Avgörande är framtida val av arbetsmetod för att identifiera, beskriva och tillföra värden i kulturmiljö.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inventering bebyggelse, - Bestämmelser i detaljplan och bygglov, - q-märkning
NATUR OCH ANDRA ARTER	<ul style="list-style-type: none"> - Naturkvalitet och storlek i tätortsnära grönområden, - naturinslag i staden, - livsmiljöer för hotade arter, - ekologiska spridningsvägar, - skötsel 	<p>(-) Risk att naturliga kopplingar och livsmiljöer med lång kontinuitet byggs igen. Brister i kvalitet och skötsel av naturmark och skyddszoner.</p> <p>(+) Några större grönområden pekas ut i planen.</p> <p>Framtida tillämpning av skadelindringshierarki och kompensation är avgörande.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Areal med naturvärde, - typ och kvalitet i naturvärde, - antal hotade arter, - typ av skötsel, - kompensationsåtgärder, - grönytefaktor, - detaljplan och bygglov

1	2	3	4
BEDÖMD FAKTOR	VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN	KOMMENTAR PLANENS PÅVERKAN	UPPFÖLJNING/NYCKELTAL
STADSKVALITET	<ul style="list-style-type: none"> - arkitektur, - kulturhistoria, - stadsliv, - resiliens, - gröna och blå kajer 	<p>(-) Risk att sammanhang och kontinuitet försvinner vid utspridd utveckling. Förtätning kan förstöra historisk karaktär. Bebyggelse sårbar för översvämning.</p> <p>(+) Möjlig balans mellan centrumbildningar i olika stadsdelar. Gröna och blå kajer kan ge närhet till natur och vatten. Skyddsvall kan ge staden ny karaktär och identitet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inventering och poängsättning av bebyggelse, - arkitektävlingar, - funktionsblandning, - yta stadsodling, - enkäter och intervjuer, - andel träd och växtlighet, - grönyteckvalitet, - trivselhöjande åtgärder
TILLGÄNGLIGHET	<ul style="list-style-type: none"> - Mobilitet - Tillgång till gemensamma ytor¹, service, samhällets resurser och beslutsfattare, - anpassning byggda miljön 	<p>(-) Risk för brister i kollektivtrafik och gång- och cykelvägar. Förtätning kan minska gemensamma ytor. Inbyggda barriärer mellan stadsdelar.</p> <p>(+) Spridning av service i stadsdelar. Öppen plan- och byggprocess. Framtida hantering av prioriterade grupper är avgörande.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gång/cykelavstånd till målpunkter, barriärer, - anpassningsåtgärder, - medborgardialog i planprocessen, detaljplan och bygglov, - antal kopplingar och stråk
VATTENKVALITET	<ul style="list-style-type: none"> - Miljö kvalitetsnormer, - hantering av dagvatten, - utformning bebyggelse, - grön och blå struktur 	<p>(-) Ökad mängd dagvatten från bebyggelse och risk för brister i hantering. Brist på ytor för rening. Risk att ej uppfylla MKN.</p> <p>(+) Nya dammar vid Stordiket.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Miljöövervakning, - statusklassning, - andel hårdgjord yta, - avrinning, - andel yta för rening och utjämning av dagvatten
NOLLALTERNATIV	<ul style="list-style-type: none"> - Jordbruk och områden av nationell betydelse - Tätortsnära grönområden - Klimatpåverkan - Vägledning för hållbar utveckling och hushållning 	<p>(-) Jordbruksmark för framtida matproduktion tas i anspråk. Liten andel grönområden pekade ut. Stort behov av transporter. Aktuella ställningstaganden för hållbar utveckling och hushållning saknas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fördelning, utnyttjande och antal funktioner i mark/vattenanvändning, - CO₂- eller klimatbudget, - Jämförelse med aktuella hållbarhetskriterier.

1.7 Miljökonsekvensbeskrivning

Inledning

I detta avsnitt beskrivs miljöpåverkan av *Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad* relativt ingående, för att motsvara kraven på strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning i Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Medan planen beskriver möjligheter så har konsekvensbeskrivningen fokus på de risker som kan behöva belysas tydligare när planen ska genomföras. För en kortfattad konsekvensbeskrivning se *Konsekvenser i korthet* och *Sammanfattning miljökonsekvenser*.

Betydande miljöpåverkan

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) särskilt belysa den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. Följande konsekvenser av *Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad* bedöms kunna medföra betydande risker för miljö och hälsa och kan kräva ytterligare utredning eller MKB i framtiden. Jämför gärna med *nollalternativet*:

- Bebyggelse på översvämningsmark
- Brister i hushållning med mark och resurser vid bebyggelse på jordbruksmark, grönytor och tidigare oexploaterade ytor
- Buller
- Klimatpåverkan
- Påverkan på kvalitet och tillgång när det gäller

vatten

- Påverkan på skyddade områden och arter
- Spridning av föroreningar till mark och vatten

Annan miljöpåverkan

Dessutom finns risk för negativ påverkan på kultur- miljövärden, biologisk mångfald, luftkvalitet, ekosystemtjänster, grön och blå struktur av regional betydelse, tillgänglighet och tillgång till staden för alla och för skador från ultraviolett strålning. Planens syfte är att vid genomförande undvika dessa risker.

Miljöförhållanden och miljöproblem

idag

En beskrivning av dagens stora utmaningar när det gäller miljön finns i avsnittet *Alternativ*. En fortsatt utveckling utan en ändring av översiktsplanen, det så kallade *nollalternativet*, hade medfört samma, eller i flera fall större, risker för miljö och hälsa. Det som skiljer är framförallt de aktuella strategier för genomförande, som ändringen tillför. Flera av de åtgärder som krävs för att möta hot mot en hållbar utveckling och risker för olyckor, sjukdom och konflikt är inte möjliga för Kristianstad att bära ensam. Samtidigt har kommunen en unik möjlighet till beredskap och kris- hantering, utifrån stadens historiska läge och resurser av mark och vatten av nationell betydelse.

Miljöeffekter

Här kommer planens effekter på följande aspekter att beskrivas: *befolkning, människors hälsa och säkerhet, skyddade djur- och växtarter, biologisk mångfald, mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse, kulturmiljö och hushållning med mark, vatten och resurser*. Urvalet följer 6 kap Miljöbalken. Vissa effekter beskrivs mycket kortfattat och andra mer utförligt, utifrån bedömd miljöpåverkan. Dessutom beskrivs kort det inbördes förhållandet mellan några miljöeffekter.

Befolkning

Planen satsar på blandad bebyggelse, grönstruktur och mötesplatser i alla delar av staden. Det är positivt för att nå en rättvis fördelning av resurser och kvalitet och jämlika förutsättningar för rekreation och personlig utveckling bland hela befolkningen. Stadens utbredning i olika riktningar finns dock kvar. Det innebär en fortsatt risk för isolering av olika områden från varandra. Det kan i sin tur leda till otrygghet, konflikter och psykisk ohälsa. Vid genomförandet av planen kommer det att bli en stor utmaning att utveckla staden med tanke på att alla grupper i befolkningen ska kunna röra sig och orientera sig fritt, och att kunna erbjuda boende för alla åldrar.

Utgångspunkt: Översiktsplanen ska ge förutsättningar för goda livsvillkor för hela befolkningen. Det

finns redan idag stora skillnader i förväntad hälsa och livskvalitet mellan olika stadsdelar, bostadsområden och bostadsformer i Kristianstad.

För ytterligare bedömning av planens effekter på människors hälsa och befolkning, se *Sociala konsekvenser*.

Människors hälsa och säkerhet

Den samlade bedömningen är att Kristianstad har förhållandevis små riskproblem kopplade till verksamheter. Risker finns framförallt i samband med översvämning och åtgärder i förorenade områden. Inom riskområden rekommenderar planen framförallt förtätning av befintlig bebyggelse, men i vissa fall även nybyggnation. Det ställer stora krav på utformning av bebyggelse och skydd, särskilt där det redan är ont om plats. En del av planförslaget består av utrednings- och utvecklingsområden, för vilka mark- och vattenanvändning inte är definierad. För dessa områden är konsekvenserna för hälsa och säkerhet inte möjliga att överblicka och miljöbedömning återstår att göra. Läs mer utförligt om olika risker nedan.

Utgångspunkt: För att undvika och minimera risker för människors hälsa och säkerhet är lokalisering av ny bebyggelse och infrastruktur viktig, men även att identifiera behov av skydd i den befintliga staden.

Transport av farligt gods

Längs med järnvägen finns några områden med förtätning av befintlig stadsbygd. Längs övrigt vägnät anger planen framförallt nybyggnation av verksamheter, handel och fritidsanläggningar och i enstaka fall stadsbygd. Dessutom finns flera utvecklingsområden i anslutning till transportled för farligt gods, både på väg och järnväg. Dessa måste utredas närmare.

Utgångspunkt: Inom de tätast befolkade delarna av staden råder förbud för genomfartstrafik med farligt gods, men beroende på destinationen för trafiken finns alltid en risk. En liten andel farligt gods transporteras på järnväg.

Verksamheter med risker för omgivningen

I såväl centrum som på Vilan och Söder föreslås förtätning av stadsbygd som kommer att leda till en ökning av boende och personer som vistas inom riskområden. Eventuell anpassning av bebyggelse och åtgärder vid källan måste utredas närmare.

Utgångspunkt: Betydande risker finns framförallt i anslutning till lagring och hantering av gasol och ammoniak. Vid dessa anläggningar ställs särskilda krav på att förebygga och begränsa risker och skador. Ett tiotal befintliga verksamheter har störande omgivningspåverkan i form av buller, vibrationer, lukt och smitta.

Förorenade områden

Inom i stort sett hela planområdet finns det risk för spridning av föroreningar till omgivningen vid åtgärder i mark, vatten och byggnader. Det gäller både vid förtätning och ändring av befintlig bebyggelse och infrastruktur, och vid nybyggnation. Samtidigt ger exploatering en möjlighet till sanering. I staden finns områden som har sanerats, men där det fortfarande finns risk för spridning av förorenat grundvatten, och särskild vaksamhet krävs vid borring. Markfrågan bör alltid utredas vid ny exploatering, för att avgöra om den tidigare har fyllts upp, eller om marken är påverkad av förorenade områden i närheten.

Utgångspunkt: Cirka 120 förorenade områden inom planområdet har riskklassats med avseende på risk för människors hälsa och miljön, varav cirka 30 områden ska prioriteras i det fortsatta arbetet med undersökning och sanering. Dessutom har fyllnadsmassor med okänt ursprung och potentiellt innehåll av föroreningar använts vid byggnation runtom i staden, och gamla oljecisterner har lämnats och fyllts igen. Sanering blir ofta inte aktuell förrän markanvändningen ändras.

Översvämning

Om det i framtiden visar sig att delar av staden inte kommer att kunna skyddas av ett utbyggt vallsystem är sådana områden inte lämpliga för utveckling av ny

Illustration Juho-Atte Riikonen, Kristianstads kommun.

eller förtätning av befintlig bebyggelse. På lång sikt kan det istället bli aktuellt med anpassning av bebyggelse. Även vägreservat, till exempel Lokstallarna samt Härlöv och Vilan, kommer att påverkas av översvämning och ny infrastruktur kräver särskild anpassning. Det gäller även befintlig infrastruktur och teknisk försörjning, som vatten och avlopp. Särskilt kapaciteten för dagvattenhantering behöver kartläggas i detalj. Delar av planområdet har inte hittills skyfallskarterats. För att utnyttja dagvattenanläggningar optimalt är det en fördel om högvatten till största delen kan fördröjas ovan mark.

Andra utvecklingsområden för ny eller förtätad stadsbygd, handel och verksamheter kan komma att beröras av anspråk på större ytor i staden för ett utökat vallsystem och mer utrymmeskrävande översvämningsskydd än idag. Dessa områden är framförallt Bangårdsområdet, Hammarlund, Hammar-

slundsvägen, Norra stationsområdet, Näsby entré, Stridsvagnsvägen, Udden, Viby samt Vilans strandäng. Bebyggelsens avgränsning bör anpassas med mycket goda marginaler till framtida behov av plats för skydd. Skulle det i framtiden bli aktuellt att anlägga byggnader eller andra anläggningar på översvämningsbara ytor krävs prövning av vattenverksamhet.

Att framtida skydd av staden går att genomföra och att brister i befintligt vallskydd går att förstärka på lång sikt är avgörande för stadens bevarande och utveckling. Kommunen bör skaffa sig rådighet över översvämningshotad mark och utnyttja den för funktioner som åtminstone periodvis tål vatten.

Utgångspunkt: Stigande havs- och grundvattennivåer, ökade flöden i sjöar och vattendrag samt skyfall har, och kommer att ha, en omfattande påverkan på Kristianstad. Tills vidare behöver vi räkna med ett

värsta scenario för översvämning fram till år 2100 med beredskap även för längre tidshorisonter. Redan vid vad som idag räknas som normala vattennivåer i Helge å och Hammarsjön skyddas staden kontinuerligt mot en återgång till det naturliga vattentillstånd som fanns innan Nosabysjön sänktes.

Buller

Det finns i vissa fall risker för negativa effekter på människors hälsa, till exempel i de nybyggnads- och förtätningssområden som finns i nära anslutning till de mest trafikerade vägarna. Buller innebär inte bara en risk när det gäller påverkan på bostäder och lokaler där människor vistas en stor del av dygnet, utan även när det gäller parker, grönområden och mötesplatser utomhus som används för rekreation, lek, utbildning och samtal.

Bedömningen är att det kommer att krävas vidare

kartläggning av den samlade bullernivån för alla områden som är utpekade för stadsbygd och grönområde i framtiden. Eftersom planens ambition är att i högre grad än idag blanda verksamheter, service och boende kommer det att behöva ställas högre krav på såväl skyddsavstånd som skyddsåtgärder vid bullerkällan.

Utgångspunkt: Hela planområdet är redan idag mer eller mindre påverkat av buller från trafik och verksamheter.

Radon

Radon i marken bedöms inte som någon risk inom planområdet, under förutsättning att byggnader tätas mot marken. Det gäller även för högriskområdet i västra delen av Vä.

Elektromagnetiska fält och strålning

Antalet fall av hudcancer ökar i Skåne. Den främsta orsaken är exponering för ultraviolett strålning från solen. Enligt riktlinjer till planen ska utomhusmiljöer på förskolor och skolor rymma både skugga och sol. Brist på träd och skugga är dock allmän i staden. För att minska risken för skador från strålning måste förebyggande beskuggning hanteras vid all planering och prövning.

Elektromagnetiska fält i anslutning till ställverk och

kraftledningar i staden bedöms inte som en risk under förutsättning att skyddsavstånd tillämpas. Det gäller till exempel föreslaget nytt bostadsområde i Öllsjö. Vagabonderande strömmar mellan byggnader och ledningar i marken av metall kan ge upphov till magnetiska fält överallt i staden, både inom- och utomhus. Omfattningen beror på hur installation och isolering av infrastruktur och elektriska anläggningar utförs och bedöms inte inom ramen för översiktsplanen, utan i senare prövning.

Ras, skred och erosion

Områden med sättningsproblem sammanfaller med bebyggelse på tidigare sjöbotten och våtmark, där det även finns översvämningsrisk. Vid extrem översvämning av Helge å eller Hammarsjön skulle det kunna avsättas svämsediment i de översvämmade områdena. Erosion kan vid översvämning och skyfall komma att bli ett problem i områden med mark som saknar växtlighet, där jordarterna är erosionskänsliga och längs vattendrag. För övrigt bedöms inte risken för ras, skred eller erosion vara stor i Kristianstad, delvis beroende på små höjdskillnader.

Skyddade djur- och växtarter

I den utsträckning som planen tar i anspråk jordbruksmark i produktion eller förtätar befintlig stadsbygd bedöms inte påverkan på skyddade arter vara betydande, då sådana områden inte i första hand

är en attraktiv naturlig livsmiljö för djur och växter. Många arter, däribland insekter, groddjur, fåglar och utter, är dock beroende av att det finns ädellövträd, gräs- och sandmark samt vatten som kan fungera som ekologiska spridningsvägar genom staden. Det finns en risk att sådana ytor byggs igen i samtliga områden som pekas ut för förtätning. I de fall där kommande planering berör arter som skyddas enligt artskydds-förordningen ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Se även Biologisk mångfald och skyddade områden enligt Miljöbalken.

Utgångspunkt: Under denna rubrik bedöms i första hand de djur- och växtarter som omfattas av artskydd och fridlysning enligt 8 kap. Miljöbalken, exempelvis alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar och ett flertal andra växter, svampar och djur som finns i staden. Inom planområdet skyddas dessutom många djur och växter genom bestämmelser i Miljöbalken om strandskydd, naturreservat, Natura 2000 och riksintresse för naturvård, se Riksintresse och Övriga skyddade områden.

Det finns närmare 400 växt-, svamp- och djurarter som är hotade eller sårbara i hela Kristianstads kommun, och ytterligare 400 arter som är nära hotade. Av dessa finns ett antal *Kommunala ansvarsarter*, som till exempel kritsuga, gullstånds, stjälkroksvamp, flockflugsvamp, stortapetsarabi och rödspov i staden.

Biologisk mångfald

Planen pekar ut några större grönområden, vilket är positivt, eftersom utrymme är en förutsättning för biologisk mångfald. I de centrala stadsdelarna finns planer på förtätning av bebyggelse och utveckling av parkerings- och trafikytor. Det är i det sammanhanget viktigt att grönområdena kopplas samman genom ett naturligt nätverk i staden och att det finns en kontinuitet i skötsel och användning. Träd, skydds-zoner med gräs och buskar eller parkyta försvinner annars här och där. Det innebär en risk för att de naturliga kopplingarna kapas, och att livsmiljöer för växter och djur aldrig får tid att etableras.

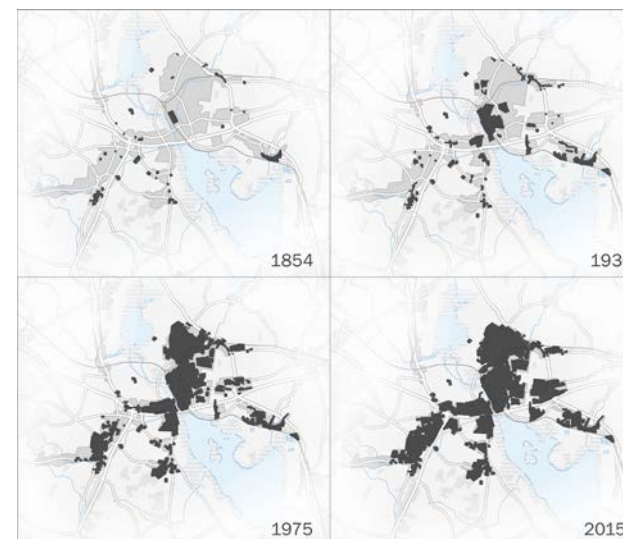
Utgångspunkt: Biologisk mångfald mäts som en variation på flera nivåer, exempelvis för landskap, livsmiljöer, arter, populationer och gener. Insikten om på vilket sätt människan är beroende av naturen har ökat sedan den förra översiktsplanen antogs. Den livskvalitet människan räknar med att få från grönska och vatten ökar med naturlighet och biologisk mångfald. Det är inte bara enstaka arter som behövs utan en variation på alla nivåer i stadens ekosystem. För en hållbar samhällsbyggnad är det relevant att analysera naturen i staden i ett bredare perspektiv än enbart som rekreation för människan. Människan har samma behov som andra arter och det som är bra för naturen är bra för människan.

Ekosystemtjänster

Planen innehåller en särskild strategi för att stärka ekosystem och främja ekosystemtjänster, vilket är positivt. Följande risker kan ändå finnas vid ett genomförande. Utveckling av stadsbygd på Näsby fält kommer att innebära att ett viktigt naturområde för tätortsnära rekreation blir mindre. På Härlövs ängar skulle en utveckling av trafikinfrastruktur och anläggningar för evenemang, inklusive parkeringsytor, kunna leda till att värdet för exempelvis rekreation, vattenrening och koldioxidupptag minskar. Den jordbruksmark som tas i anspråk kan inte i framtiden ge oss livsmedel. I samband med förtätning av bebyggelse finns en risk för att träd och värdefull grönska försvinner, och därmed produktion av ekosystemtjänster där behovet är som störst. Det finns redan en generell brist på träd i staden och därmed en potential för ett flertal ekologiska funktioner. Ytor med lång kontinuitet på ekosystemtjänster sammanfaller dessutom ofta med stadens kulturarv.

Utgångspunkt: Ekosystemtjänster kan produceras i stort sett överallt, inte bara i områden med höga naturvärden utan även i stadens vardagslandskap, i industriområden, på tak och längs vägar. Det som krävs är någon form av jord, vegetation, vatten, föda eller boplatz med rum för ett ekosystem. Flest ekosystemtjänster finns på ytor med en blandning av träd, buskar, gräs och vatten. Enligt kommunens planering-

sunderlag Natur i staden (2017) hör andelen tjänster samman med skötsel och hävd, andelen är som regel högre på en äng än på en kortklippt gräsmatta. I staden som helhet finns ett underskott på sådana produktiva ekosystem samtidigt som behovet av ekosystemtjänster är stort, till exempel i form av luft- och vattenrening, bullerskydd, översvämningsskydd och rekreation.

Kartor över stadens historiska utveckling. Kristianstads kommun 2019.

Ny mark som tas i anspråk

Andelen ny markyta som planen utnyttjar är större än, eller likvärdig med nollalternativet, beroende på hur utbyggnadstakt räknas. Planen föreslår samtidigt en förtätning av befintlig bebyggelse. Kommunen har därför en valmöjlighet att spara mer yta än i nollalternativet, för annan användning i framtiden. Hur effektiv markanvändningen i verkligheten blir avgörs först vid fortsatt planering och exploatering. Risken finns att marken värderas för lågt i förhållande till framtida behov, och ofta utforskade potential. Grönområdena ökar andelen mark som är tillgänglig för alla.

Utgångspunkt: Kristianstad kommun som helhet har en stor variation av markslag, men runt och i staden dominerar jordbruksmark, våtmark, sjöar, vattendrag och bebyggd mark. Under mark finns dessutom förorenade fyllnadsmassor, avslutade deponier och områden som har förorenats av miljöfarliga verksamheter, se *Människors hälsa och säkerhet*. Tillgången till allemansrättslig mark är relativt låg runt staden. Markanvändningen är som helhet intensiv när det gäller hårdgjorda ytor och skötsel samtidigt som vissa områden inte utnyttjas effektivt i förhållande till den yta som har tagits i anspråk. Se även avsnittet nedan, om *Jord*.

Jordbruksmark

Alla ytor som pekas ut för nybyggnation av bostäder och verksamhet samt delvis utredningsområden och vägreservat är idag jordbruksmark. Planen syftar dels till att förstärka respektive stadsdel och dels till att koppla samman befintlig bebyggelse, service och kollektivtrafik. På så vis ökar dock trycket på annan mark, i eller utanför kommunen, för framtida livsmedelsproduktion. I förhållande till framtida behov av bostäder behövs en avvägning mellan två allmänna intressen och bedömning av hur föreslagen markanvändning är mer samhällsnyttig än befintlig. Det saknas en analys av brukningsvärd jordbruksmark. Det finns en motivering till varför jordbruksmark har ianspråktagits men det framgår inte tydligt hur alternativa lokaliseringar har prövats.

Utgångspunkt: Förekommande jordarter i planområdet varierar från lera, gyttja och torv till sand, isälvs sediment och morän. Kombinationen har gett upphov till att staden är omgiven av såväl odlingsom som betesmark av hög kvalitet, som är lämplig för livsmedelsproduktion. Stora delar av jordbruksmarken i kommunen, liksom i hela världen, utarmas för närvarande på sin jordmån på grund av en intensiv produktion. Jordmånsbildningen avbryts också vid exploatering. Bördighet och mullhalt i det tunna jordskiktet kan återställas så länge jordbruksmarken finns kvar, och inte omvandlas till bebyggd miljö. I

avvägningen mellan mat, bostäder, sysselsättning och biologisk mångfald som mest lämplig jord användning är konflikterna svåra idag, och kommer att förvärras i framtiden. Att ta i anspråk tidigare oexploaterad jord bör vara väl motiverat och alternativ lokalisering belyst. När det gäller Kristianstad skulle en motivering till att exploatera ny jord kunna vara att alternativa ytor riskerar att översvämmas till den grad att de är omöjliga för befolkningen att bo på.

Vattenmiljöer

För beskrivning av vattenkvalitet och vattenförekomster i staden se avsnittet om *Miljö kvalitetsnormer*. För beskrivning av dricksvattenskydd, se *Vattenskyddsområde*. Se även *Översvämning*.

På plankartan lyfts inte betydelsen av vattnet i staden och de historiska vattenmiljöerna särskilt fram. Det beskrivs dock i vägledning för fortsatt planering. Vilken roll vattnet ska få spela, inte bara som hot eller som fond i utkanten av staden, visar sig alltså först senare. Ytor för tillfällig eller permanent vattenanvändning bör göras synliga i kommande översiktsplaner.

Nybyggnadsområden för stadsbygd och industri i Annedal, Hammar, Hammarlund, Norra Åsum, Näsby, Slättäng, Viby, Vä, Åsumtorp och Öllsjö ligger helt eller delvis utanför kommunalt verksamhetsområde

för vatten och avlopp. Både ur ett miljö- och ett samhällsekonomiskt perspektiv måste utbyggnaden av bebyggelse och teknisk försörjning följas åt, stå i proportion till antal brukare och vara kostnadseffektiv.

Utgångspunkt: Vattenkontakt anses vara positiv för människors hälsa. Både synligt och underjordiskt vatten är en del av de biologiska, geologiska och kemiska kretslopp som behövs för en sund tätortsmiljö. De historiska vattenmiljöerna i staden har höga natur- och kulturvärden och är en viktig blå infrastruktur. Grundvatten är livsmedel, ett skydd mot sättningar i marken och en ovärderlig tillgång för kommunens verksamheter. Samtidigt är vatten som svämmar över en påtaglig risk för befolkning och miljö, se Säkerhet och hälsa. Översiktsplanen kan påverka alla dessa faktorer.

Luft

I några områden finns risk för ökade halter av partiklar och stoft vid förtätning av bebyggelse på ömse sidor om trafikleder, som på Charlottesborg, Långebrogatan, Södra Kasern och Vilans strandäng, och intill verksamhetsområden, till exempel för stadsbygd i Bangårdsområdet som ansluter till Näsby verksamhetsområde. Det kan krävas särskilda spridningsberäkningar för att gå vidare. Andra åtgärder är att öka krontäckning av träd i staden och minska utsläpp från transporter.

Utgångspunkt: Kristianstad är omgivet av öppna ytor där vinden får fart. På så vis kan föroreningar och luftventileras och spridas ut i landskapet. Läs mer om luftföroreningar i avsnittet om *Miljö kvalitetsnormer för Utomhusluft*. I den täta staden uppstår däremot instängda områden.

Alla ytor med växtlighet har stor betydelse för luftens kvalitet och syreinhåll, inte minst träd. Krontäckningen är till följd av historisk brist, nutida exploatering och svag vitalitet hos träden mycket låg i staden, även om den varierar. Flest träd växer runt Stordiket och det numera splittrade Norra och Södra Björket, i stadsdelar som Björkhem, Parkstaden och Österäng. Lägst krontäckning finns i stadens ytterkanter, i stadsdelar som Gamlegården, Helgedal och Möllebacken. Sett till hela staden finns brist på trädens funktioner för exempelvis luftrening, hälsa och väderskydd, se även *Ekosystemtjänster*.

Klimat

Utöver att grönområden pekats ut på plankartan finns det vägledning för hur bebyggelsen ska utformas så att den blir robust, och hur träd och annan vegetation i staden ska bevaras och användas för att förebygga risk för vår hälsa och säkerhet och ge ett gott lokalklimat.

När det gäller klimatpåverkan från transporter föreslår planen vägnät och anslutning till kollektiv-

trafik så att individuella val av färdmedel är möjliga. Om antalet bostäder förväntas öka med cirka en tredjedel till år 2037 samt nya verksamhetsområden exploateras kommer behovet av transporter att öka motsvarande och påverka klimatet, oavsett snabb utveckling av fordon och bränsle. När det gäller byggnader är Boverkets bedömning att nybyggnation och produktionsfas står för en alltmer betydande andel av den totala klimatpåverkan. Översiktsplanen måste kopplas till mycket tydliga mål och riktlinjer vid genomförande, för att medverka till att minska kommunens utsläpp. Om det lyckas finns det förutsättningar för kommunens klimatpåverkan att minska.

Flera nya utbyggnadsområden i planen ligger inte i anslutning till fjärrvärme/fjärrkyla, och frågan om tillkommande uppvärmning eller kyla som inte belastar klimatet måste därför lösas inför exploatering.

Det kommer i framtiden att krävas så stora förändringar av vårt sätt att resa, konsumera och leva överhuvudtaget att det är svårt att föreställa sig vilka krav som kommer att ställas på innehållet i en översiktsplan. En möjlighet skulle kunna vara att visa alternativa strategikartor för en förändring av bebyggelse och transporter utifrån olika tidsperspektiv och klimat.

Utgångspunkt: Staden Kristianstads sårbarhet för klimatförändringar är särskilt uppenbar när det gäller

risk för översvämning (se avsnitt om *Översvämning*). Kommunen är tvingad att ta vara på sina unika förutsättningar till klimatanpassning och dessutom att minska den egna klimatpåverkan.

Översiktsplanen kan lokalisera bebyggelse till platser med det bästa lokalklimatet, till exempel utifrån sol- och vindförhållande och översvämningensrisk, och på så vis styra framtida behov av energi och klimatanpassning.

De enskilda faktorer i staden som påverkar klimatet mest är transporter respektive produktion och användning av byggnader. Anslutning av bebyggelse till fjärrvärme och produktion av biogas till fordonbränsle har hittills haft stor betydelse för att minska klimatpåverkan. Potentialen för framtida utbyggnad av fjärrvärme bedöms vara relativt begränsad. Nu återstår alltså den stora utmaningen att se till att klimatpåverkande utsläpp till luft kan minska dramatiskt, såväl per individ som totalt. Enligt kommunens klimat- och energistrategi måste de till år 2045 i princip ha upphört helt, för att ge utrymme åt utsläpp från jordbruk och djurhållning. Mänskligt beteende och privatekonomi är minst lika viktigt för val av färdmedel som hur nära det är till en busshållplats, och den byggda miljöns klimatpåverkan bedöms utifrån ett livscykelperspektiv. Översiktsplanens möjlighet till påverkan är därför begränsad, men den kan peka fram mot olika lösningar.

Illustration:
Juho-Atte Riikonen, Kristianstads kommun.

Landskap

Landskapsbilden och siktlinjen in mot och genom staden kommer att påverkas av storskaliga ingrepp. Förtätning på höjden skonar samtidigt annan mark. Både ny bebyggelse och ingrepp i befintlig miljö kan göra det svårt att följa en historisk utveckling i kulturmiljön på landskapsnivå. De relativt få grönområden som har tillräcklig yta för att hålla en hög kvalitet riskerar att minska i storlek. Det är då extra viktigt att behålla naturliga gröna och blå övergångar både för människor, djur och växter. Planen lyfter fram gröna kajer som ett sätt att arbeta med strategiska möten

mellan olika landskapstyper, vilket kan vara positivt. Den vall som ska skydda staden mot översvämning kommer att byggas ut under planperioden och förstärkas såväl på höjden som på bredden. Det är svårt att föreställa sig den visuella påverkan och barriäreffekt vallen kommer att få, men inte bara säkerhet utan även gestaltning bör finnas med i planeringen redan nu. Vallarna kan till exempel bli en betydelsefull grön infrastruktur och ett besöksmål. Det är möjligt att stadens funktion och utseende på sikt kommer att anknyta till ursprunget – fästningsstaden.

Utgångspunkt: Staden Kristianstad hör både samman med och bryter av mot den omgivande slätten och vattnet. Staden byggdes på en ö i våtmarken runt Helge å, och har därefter fortsatt växa på gammal sjöbotten. Man kan fortfarande se de olika stadsdelarna som öar, skilda åt av vatten och infrastruktur. I ett landskapsperspektiv har staden stor betydelse för biologisk mångfald genom att djur och växter kan förflytta sig mellan livsmiljöer utanför och inne i staden.

Bebyggelse

Vid förtätning finns en risk att andelen privata ytor ökar och gemensamma ytor minskar. Sannolikt måste gator och parkeringsytor utnyttjas bättre än idag. Planen lyfter också behovet av fler offentliga miljöer och mötesplatser. En markanvändning som

stadsbygd lämnar relativt fritt spelrum. Bebyggelsen kan utvecklas i flera riktningar och konsekvenser kan inte förutsägas. En blandning av bostadstyper och verksamheter uppmuntras och under förutsättning att helheten blir en ledstjärna för tillväxten, kan det ge en funktionell och vacker stad, med historiska kopplingar.

Några nya gång- och cykelvägar kopplar Vä, Öllsjö, Hammar och Viby bättre till centrum, Nosaby till Näsby och Norra Åsum till Vä. Planen säger att byte av färdmedel ska vara lätt i utpekade noder och detta kan göra det lättare att röra sig mellan de olika stadsdelarna. Samtidigt ska de olika stadsdelarna förstärkas var för sig, och för många kan då behovet att lämna hembygden minska.

Befintlig och ny bebyggelse i närheten av skyddsvallar och andra översvämningsskydd behöver anpassas på ett flertal sätt. Skyddet kommer att vara ett permanent inslag i staden, och det kan finnas stor potential i att försöka ge det så många funktioner som möjligt.

Utgångspunkt: Stadens bebyggelse är idag utspridd i flera riktningar runt en tät kärna. Delarna behöver starkare koppling till varandra än idag. Vissa områden kan utnyttjas mer effektivt och utvecklas mot en större blandning av form och funktion. De historiska värdena bör användas och lyftas fram vid ny explo-

atering samtidigt som varje generation ska få ge sitt avtryck i stadsmiljön. Boendemiljö, gemensamma lokaler och grönska ska motsvara de nutida invånarnas behov. Översvämningsskyddet kommer att bli flera meter högt och eventuellt vara dubbelt i utbredning.

Kulturmiljö

Planen förordar förtätning i flera områden med känslig kulturmiljö. Det finns en risk vid utveckling uppdelat på flera små eller stora områden att sammanhang och kontinuitet mellan enskilda strukturer och stadsdelar går förlorade. Lång historisk kontinuitet i bebyggelsen kan aldrig ersättas. Det krävs tydliga mål och riktlinjer för vilka åtgärder som kan höja respektive sänka befintliga värden. Analysen behöver göras på olika nivåer, både för stadsdelar och enskilda element. I den kulturmiljöinventering som gjordes inför planen finns rekommendationer för såväl enskilda byggnader som bebyggelseområden. Se även *Riksintrasse kulturmiljö*.

Utgångspunkt: Stadens utveckling sker med avstamp i den befintliga kulturmiljön och ny bebyggelse kan både förstärka och utmana särskilt viktiga historiska karaktärer. Att bevara kulturmiljöer från olika tidsepoker och använda dem på ett nytt sätt är viktigt för att läsa vår historia och uppskatta vår framtid, men det innebär också hushållning med resurser och

en sund samhällsekonomi.

Hushållning med mark, vatten och resurser

Planen pekar inte ut mindre mark än i nollalternativet, och är således inte hushållande sett till yta. Den förtätning av stadsbygd som förespråkas ger möjlighet till återbruk och ökad livslängd på befintlig bebyggelse. Trots detta finns en risk för att vi genom planen lägger beslag på mer mark än vad vi behöver, och att det återstår begränsade resurser och valfrihet för kommande generationer. Om vi till exempel räknar med att det krävs cirka 15 m² nya trafikytor per ny bil i staden innebär en befolknings- och näringstillväxt att en stor del av kommunens markresurser är låsta för en funktion. Även vattenkvalitet påverkas negativt av fler bebyggda ytor. Det kommer således att ställas stora krav på att tillämpa kriterier för ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet när planen ska genomföras. Det gäller såväl effektiv markanvändning, som byggande och dagvattenhantering. Även när det gäller industri, verksamheter och handel kommer det att behövas tydligare krav på förtätning, även på höjden, och flexibel markanvändning. Det är enligt lagstadgade bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden samt skydd av brukningsvärd jordbruksmark kommunens skyldighet att i ett tidigt skede hushålla med jordbruksmarken, och att inte försvåra en rationell jordbruksproduktion. En sådan analys krävs innan utpekade ytor i översikts-

planen går vidare till detaljplanering.

Utgångspunkt: Staden har begränsad tillgång till mark, vatten, material, råvaror och energi och dagens invånare har inte rätt att utnyttja mer än att kommande generationer har ett minst lika gott utgångsläge som vi haft. Kommunens planmonopol (se Plan- och bygglagen) ger såväl en möjlighet som ett ansvar att i översiktsplanen markera var gränsen för en hållbar förbrukning går. Återbruk och anpassning av ny byggd miljö till befintlig, och vice versa, är en form av hushållning, liksom skötsel och förvaltning. Förtätning av bebyggelse kan innebära hushållning om befintliga resurser på så vis förstärks. Se även *Ekonomiska konsekvenser*.

Inbördes förhållande mellan miljöeffekter

Många miljöeffekter är möjliga att hantera om de förekommer enskilt, men är mycket allvarliga om de uppträder tillsammans. På samma sätt finns områden i staden som redan är utsatta för flera störningar, och som då är extra känsliga för ytterligare belastning. Finns redan riskabla verksamheter, föroreningar och barriärer i en stadsdel behövs inte en ny störningskälla, till exempel buller. Nedan finns andra exempel på miljöeffekter som kan påverka varandra positivt eller negativt.

Kulturmiljöer innehåller ofta ett grönt kulturarv och

genom att bevara en historisk kontinuitet i bebyggelsen kan även biologisk mångfald och skyddade arter gynnas.

Biologisk mångfald är i sin tur grunden för ekosystemtjänster. Om uttag av tjänster är ensidigt eller överdrivs påverkas mångfalden negativt, och då minskar produktionen.

Förtätning av bebyggelse sparar mark för framtiden. Å andra sidan kan instängda områden i staden få sämre luftkvalitet, mindre dagsljus och mer buller.

Översvämningsskydd kan flytta eller förvärpa problemen med översvämning på andra ytor, och vid översvämning kan även föroreningar spridas i mark och vatten.

Riksintressen och övriga skyddade områden

Riksintressen

I detta avsnitt utreds frågan om kommunen genom planen kommer att tillgodose alla riksintressen i staden, och kanske förstärka dem någonstans? Eller kommer planen att stå i strid med riksintressets syfte och dess kärnvärden? Står olika riksintressen inom staden i konflikt med varandra? Utgångspunkten är att riksintressena ska skyddas mot åtgärder som innebär påtaglig skada på intresset eller avsevärt kan försvåra möjligheterna att nyttja intresset.

Riksintresse friluftsliv

Araslövssjön-Hammarsjön-Helge å

Barbacka, Näsby entré, Näsby norra och södra, Stridsvagnsvägen, Udden, Vilans strandäng och Åsumtorp är områden för ny eller förtätad stadsbygd och handel, som alla gränsar till eller är nära riksintresse för friluftsliv, liksom även grönområdena Härlövs ängar och backar, Näsby fält och Södra Å-promenaden. Reserverad mark för väg och järnväg, Härlöv och Vilan, Lokstallarna och Kristianstadslänken går in i riksintresset, liksom nya valldragningar.

Riksintresset ökar värdet på angränsande bebyggelse och höjer hela stadens attraktivitet, till exempel genom möjlighet till rekreation, undervisning och forskning mitt i staden. Samtidigt kan förtätning av

centrala stadens bebyggelse och ny bebyggelse på Näsby fält påverka riksintresset negativt, framförallt visuellt och genom buller. Nya trafikleder kommer att ha en stor negativ effekt genom buller och barriäreffekt. Det kommer att krävas mycket arbete för att dämpa sådana konsekvenser.

Den ambition som finns i planen att införa gröna kajer mellan stadens bebyggelse och större gröna och blå områden kan öka intresset för friluftsliv, men förutsätter att den yta som krävs för gränzonen i sin helhet tas i anspråk utanför riksintresset. Riksintresseområde för friluftsliv sammanfaller till större delen med riksintresse för naturvård, se även detta.

Klimatförändringar kan ha en stor negativ effekt på riksintressets värden om tillgängligheten försvåras, exempelvis genom översvämning. Samtidigt kan detta innebära en ny attraktion och göra staden än mer unik för besöksnäringen.

Riksintresse kulturmiljövård

Kristianstad

Bangårdsområdet, Barbacka, Bastionen, Lynetten och Ravelinen, Norra stationsområdet, Södra och Östra Kasern är förtättningsområden för stadsbygd som alla berör riksintresse för kulturmiljö, Kristianstad stad. Dessutom ingår Tivoliparken som ett kärnvärde i rik-

sintresset. Det finns en stor risk att kärnvärden och historiska karaktärer försvinner, skadas eller byggs bort när bebyggelsen förtätas i små områden var för sig. Tivoliparkens värde har inte prövats genom detaljplan och det finns risk för påverkan vid olika typer av åtgärder. Planen hänvisar till en arbetsmetod för att vid detaljplanering identifiera, beskriva och tillföra värden i kulturmiljö, vilken bör användas som standard för att stärka även riksintresset. Det är då viktigt att analysen görs såväl övergripande för stadens form och struktur, som för enskilda element, som karaktärsbyggnader, träd, siktlinjer och historiska kanaler.

Klimatförändringar kan leda till att utgångspunkten för riksintressets kärnvärden förändras, genom exempelvis översvämningar och påverkan på byggnadsmaterial och vegetation.

Vä

Nytt verksamhetsområde vid Sigridslund avskärmas från riksintresse kulturmiljövård genom befintligt verksamhetsområde vid Storfängelset. Under förutsättning att tillkommande trafik anvisas utanför område av riksintresse och att ny bebyggelse tar stor hänsyn till kulturmiljövårdens värden bedöms inte planen försvåra möjligheterna att utnyttja riksintresset.

Araslövs farmer

Ny motortrafikväg samt ny gång- och cykelväg berör riksintresse Araslövs farmer. Vägarna bedöms inte påverka riksintresset påtagligt, under förutsättning att hänsyn tas till det öppna landskapet, dess räta linjer och att beståndet av träd inte minskar. Klimatförändringar kan dock leda till att översvämningar tar tillbaka den mark som skapades genom dikning och att utgångspunkten för riksintressets kärnvärden förändras.

Riksintresse naturvård

Helgeåns nedre lopp

Följande utvecklingsområden gränsar till eller är nära riksintresse för naturvård, Helgeåns nedre lopp:

- Ny eller förtätad stadsbygd och handel: Barbacka, Norra Åsum, Näsby entré, Näsby norra och södra, Stridsvagnsvägen, Udden, Vilans strandäng och Åsumtorp.
- Grönområden: Härlövs ängar och backar, Näsby fält och Södra Å-promenaden.
- Följande väg- och järnvägsreservat ligger delvis inne i riksintresset: Härlöv och Vilan samt Lokstallarna och Kristianstadslänken.
- Nya valldragningar och förstärkning av befintliga vallar.

Bebyggelse och vägdragning kan innebära en påtaglig

skada på förutsättningarna för de höga naturvärden och naturliga livsmiljöer för andra arter som utgör riksintressets kärnvärden. Skada kan till exempel ske genom markarbete, kulvertering och dränering som förändrar vattenbalans, vegetation eller förhållanden för markorganismer. Detsamma gäller för vägar och infrastruktur genom riksintresset, som ger upphov till nya och permanenta barriärer för växter och djur. Dessutom kan föroreningar, dagvatten, buller och artificiellt ljus spridas även från angränsande områden. Ett stort antal besökare i känsliga miljöer kan periodvis vara en störning.

Även klimatförändringar kan leda till att utrymmet för naturvårdens riksintresse begränsas och att möjlighet till reträtt för hotade arter minskar. Vegetationsperiod och artsammansättning kommer att påverkas. Dock är det svårt att förutsäga effekter, då vissa arter även kan gynnas av exempelvis översvämning.

Den ambition som finns i planen att införa gröna kajer mellan stadens bebyggelse och större gröna och blå områden kan skapa intresse och förståelse för naturvård. En förutsättning är dock att den yta som krävs för gränzonen i sin helhet tas i anspråk utanför riksintresset. Riksintresseområde för naturvård sammanfaller till större delen med riksintresse för friluftsliv, se även detta.

Mosslunda

Verksamhetsområdet vid Sigridslund ligger nära riksintresse naturvård Mosslunda. Riksintressets värde ligger till stor del i den långa kontinuiteten i markens hävd. Föroreningar i luft och dagvatten kan spridas från ett angränsande verksamhetsområde, och markens hydrologi kan förändras genom dränering i omgivningen och kraftigt förändra livsmiljön för de växter som är typiska för området. Det kan därmed finnas risk för skada på riksintresset.

Riksintresse väg

Väg E22, väg 19, väg 21 och väg 118 anslutning till en utpekad hamn av riksintresse

Följande utvecklingsområden berör riksintresse för väg:

- Handel: Häråkravägen och Vä centrum.
- Verksamhet och industri: Bromöllan, Hammarlundsvägen, Ringelikors, Sigridslund och Slättäng.
- Stadsbygd, ny eller förtätning: Bong öster, Byholm, Byholmsvägen, Charlottesborg, Grönängen, Hammar, Hammarlund, Hammarlundsvägen, Olof Mohlins väg, Kvarteret Skanslinjen, Udden, Kvarteren Väpnaren och Åkern.
- Grönområden: Hammarlunds dagvattendamm, Stordiket Hammarlund, Stordiket söder och Södra Å-promenaden.

- Reserverad mark för väg och järnväg: Härlöv och Vilan samt Kung Knuts väg.

Det finns även nya gång- och cykelvägar som planeras i anslutning till vägar 19, 21 och 22. Planerad bebyggelse för handel och industri bedöms inte ha någon negativ effekt på riksintresset. Tvärtom kan man förmoda att lokaliseringen har som syfte att verksamheterna ska kunna dra nytta av trafikanslutning och skyltläge, och därmed öka riksintressets lokala värde. Reserverad mark för väg och järnväg har som effekt att höja status på riksintresset. Några av grönområdena kommer att användas för att dämpa trafikens negativa miljöpåverkan, snarare än för rekreation. Ny och förtätad stadsbygd skulle kunna försvåra för riksintresset att utövas genom ökade krav på säkerhet och bullerdämpning. På lång sikt är detta förmodligen en hållbar och nödvändig utveckling eftersom transportsektorn kommer att utsättas för långt större krav på anpassning på en samhällsnivå.

Riksintresse järnvägsstation

Kristianstads C

Utvecklingsområden som främst berör riksintresset är Barbacka och Norra stationsområdet, vilka båda är utpekade som stadsbygd med förtätning. En förutsättning för riksintresset är att det ska vara lätt att börja eller avsluta en tågresor och att byta mellan olika

färdmedel, eller att finna ny riktning i staden. Situationen vid järnvägsstationen är inte idealisk idag, och en ökad förtätning av bebyggelse, boende och besökare i närområdet innebär en risk för konflikter och trängsel. Det behövs sannolikt analys av rörelsemönster och trafik runt stationen och en logisk fördelning av ytor för att inte påtagligt försvåra riksintresset.

Riksintresse järnväg

Åhusbanan, Skånebanan och Blekinge kustbana

Följande utvecklingsområden berör riksintresse för järnväg:

- Stadsbygd ny eller förtätning: Bangårdsområdet, Barbacka, Bastionen, Bong öster, Hammarslundvägen, Lynetten och Ravelinen, Norra stationsområdet, Södra Kasern, Udden, Videllsgatan och Östra Kasern.
- Reserverad mark för väg och järnväg: Kristianstadslänken och Lokstallarna.
- Grönområde: Tivoliparken, Stordiket Hammarslund och Södra Å-promenaden.
- GC-vägar på Söder, Isternäset – Blackan samt Kristianstad - Åhus.
- Befintliga och planerade vallar.

Planerad förtätning av stadsbygd och ökad befolkning i centrum förmodas kunna dra nytta av järnvägen och

det stationsnära läget. Det får därför förutsättas att den negativa inverkan som järnvägstrafiken kan ha på den nära omgivningen genom buller, vibrationer och risk för olyckor kan dämpas genom åtgärder i bebyggelsen, och att riksintressets värden inte utmanas. Samtidigt behöver järnvägen ta en större del av våra transporter i framtiden och trafiken behöver utvecklas utifrån högt ställda krav på kvalitet, säkerhet och miljöpåverkan. Oavsett trafik idag, även när det gäller Åhusbanan, bör eventuell utveckling av bostadsbebyggelse och annan känslig bebyggelse ta höjd för en ökad påverkan från järnväg i framtiden. Reserverad mark för väg och järnväg, grönområde, nya gång- och cykelvägar samt valldragningar bedöms inte försvåra riksintresset.

Riksintresse flyghinder influensområde

Följande utvecklingsområden berör riksintresse flyg - flyghinder influensområde:

- Industri och verksamheter: Annedal, Bromöllan, Ringelikors, Sigridslund, Slättäng och Åsum ring.
- Reserverad mark för väg och järnväg: Härlöv, Kristianstadslänken, Lokstallarna och Kung Knuts väg.
- Handel: Häråkravägen och Vä centrum.
- Stadsbygd, ny och förtätad: Charlottesborg, Gamlegården, Högskolan, Näsby norra och södra, Krinova, Kvarteren Skanslinjen, Väpnaren och

Åkern, Långebrogatan, Olof Mohlins väg, Stridsvagnsvägen och Öllsjö by.

- Grönområden: Charlottesborgs trädgård, Härlövs ängar och backar och Näsby fält

Med tanke på en inriktning mot förtätning, även på höjden, finns möjlighet för nya höga föremål och byggnader inom områden för stadsbygd, handel, industri och verksamheter. Flyghinderanalys kan krävas för höjd över 45 meter inom tätbebyggt område eller 20 meter inom annat område. Flyghinderanalys kan i vissa fall även krävas för bebyggelse över 20 meter inom tätort. För övrigt bedöms inte utvecklingen i staden innebära någon påverkan på riksintresset.

Sammanvägning olika riksintressen

Flera riksintresseanspråk överlappar i sin geografiska utbredning inom planområdet. I huvudsak förstärker riksintresse för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård varandra. Det skulle kunna uppstå en konflikt mellan naturvård och friluftsliv vid ett högt besöksstryck, och besökare i områdena bör därför kanaliseras. Riksintressen för vägar, järnvägar och inflygning korsar dem för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård, men de olika intressena bedöms inte vara oförenliga. Det bedöms även vara möjligt att tillgodose riksintressena i kommande prövning och planläggning, men det innebär stora krav på anpassning av bebyggelse, dagvattenhantering och infrastruktur.

I de flesta framtida prövningar kommer det att krävas ytterligare miljöbedömning enligt 6 kap. Miljöbalken, när det gäller natur- och kulturmiljövården.

Det är värt att notera att flera andra kunskapsunderlag och skyddsbestämmelser beskriver och förstärker riksintressevärden för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård inom planområdet.

Övriga skyddade områden

Natura 2000

Inom planområdet finns Natura 2000-skyddsbestämmelser enligt både habitat- och fågeldirektivet. Natura 2000-områden enligt habitatdirektivet är Araslövssjön, Gamlegården, Hammarsjön, Hercules, Håslöv, Lingenäset, Norra Mosslunda, Västra fäladen och Åsumallet. Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet är Araslövssjöområdet och Hammarsjöområdet.

Följande utredningsområde och reserverad mark för väg och järnväg i planen för trafik kan påverka Natura 2000:

- Lokstallarna och Kristianstadslänken berör Araslövssjöområdet (Fågel).
- Härlöv och Vilan gränsar till Hammarsjöområdet (Fågel).

Följande områden för ny eller förtätad stadsbygd i planen kan påverka Natura 2000 Araslövssjön (Habitat) och Araslövssjöområdet (Fågel):

- Barbacka
- Näsby norra och södra
- Näsby entré
- Stridsvagnsvägen

Ny och förtätad stadsbygd Hammarslundsvägen, Udden och Åsumtorp berör Natura 2000 Hammarsjöområdet (Fågel).

Verksamhetsområde Sigridslund är nära till Natura 2000 Norra Mosslunda (Habitat).

Nya och förstärkta vallar kan påverka såväl Natura 2000 Araslövssjön som Hammarsjön.

Ett flertal utvecklingsområden för stadsbygd och handel ligger alltså i anslutning till, eller skulle kunna påverka, Natura 2000-områden för både fågel och habitat. Utredningsområden för trafik ligger till och med inom Natura 2000. För dessa kommer alla åtgärder i Natura 2000-område att kräva tillstånd enligt Miljöbalken. Men även för åtgärder utanför Natura 2000 kan det krävas särskild prövning, om påverkan skulle kunna vara negativ för de arter och livsmiljöer som ska bevaras.

Liksom när det gäller riksintresse för naturvård kan markarbete, kulvertering och dränering i anslutning till Natura 2000 innebära skada, liksom spridning av föroreningar, dagvatten, buller, artificiellt ljus och ett stort antal besökare. I vissa områden kan det vara aktuellt att justera gränsen för ny bebyggelse eller vägnät, för att minska påverkan på Natura 2000. Det kan till exempel vara aktuellt för ny stadsbygd i Hammarslund, Näsby och för nya trafik- och verksamhets-

ytor i Lokstallarna och inom Härlöv/Vilan och Sigridslund.

Naturresevat

Följande naturresevat berörs av planen: Näsby fält, Isternäset, Årummet, Åsums ängar och Åsumallet, Håslövs ängar, Hovby ängar, Hercules samt Mosslanda. Ett flertal utvecklingsområden för stadsbygd och handel ligger i anslutning till, eller skulle kunna påverka naturresevaten Isternäset, Mosslanda, Näsby fält och Årummet. Reserverad mark för väg och järnväg ligger till och med inom resevatsgräns. För Årummet finns dock ett undantag i föreskrifterna, som ska möjliggöra utredning av motortrafiklänk mellan Barbacka och Härlövsängaleden (i planen benämnt Lokstallarna och Kristianstadslänken). Nya och förstärkta vallar berör Isternäset, Näsby fält, Årummet och Åsums ängar.

Liksom fallet är för Natura 2000 kan det finnas goda skäl att anpassa gränsen för ny bebyggelse och vägnät, för att minska påverkan på naturresevaten. Det gäller framförallt på Näsby och Vilans strandäng och för nya trafikytor vid Härlöv/Vilan och Mosslanda. Störning kan omfatta spridning av föroreningar, dagvatten, buller, artificiellt ljus och ett stort antal besökare. För alla former av åtgärder inom resevatsområde gäller aktuella föreskrifter.

Strandskydd

Runt Hammarsjön, Araslövssjön och Helge å finns strandskyddade områden som berörs av planen genom reserverad mark för väg och järnväg: Härlöv och Vilan samt Lokstallarna och Kristianstadslänken, liksom en ny gång- och cykelväg över Isternäset och Blackan och stadsbygd mellan Hammar och Viby. För att fortsätta arbetet krävs särskilda skäl och prövning enligt Miljöbalken. Även en förtätning av stadsbygd i Barbackaområdet och nytt verksamhetsområde Sigridslund kan påverka strandskyddet och fordra vidare utredning, liksom nya valldragningar. Övriga utvecklingsområden som berör strandskydd är grönområden, nämligen Härlövs ängar och backar, Näsbyfältet, Stordiket, Södra Å-promenaden och Tivoliparken. Under förutsättning att där inte görs åtgärder som kan motverka strandskyddets syften, så bedöms planen förstärka strandzonens värden.

Generellt biotopskydd

Alléer och pilevallar i en urban miljö och inom detaljplanelagt område omfattas av generellt biotopskydd, och för att skada eller ta bort dessa krävs som regel dispens från biotopskyddet. Det finns en risk för att alléer och träd i rader skadas eller tas bort vid förtätning eller nybyggnation enligt planen. Åtgärden kan kräva prövning hos Länsstyrelsen.

Vattenskyddsområde

Flera utbyggnads- och förtättningsområden i centrala staden och på Näsby, liksom reserverad mark för väg och järnväg, berör både befintliga och preliminära vattenskyddsområden och brunnar för stadens dricksvattenförsörjning. Där skydds föreskrifter finns ska dessa beaktas, men även i de fall sådana ännu inte är beslutade bör försiktighetsprincipen tillämpas. Enligt planen pekas inte någon industri ut i området och borring ska inte tillåtas.

Byggnadsminnen

Enskilda och statliga byggnadsminnen kan beröras av reserverad mark för väg och järnväg på Härlöv och Vilan och förtätning på Södra Kasern och Bastionen. Dessutom berörs Tivoliparken av skydd av enskilt byggnadsminne. För dessa kulturhistoriskt värdefulla byggnader finns särskilt fastställda skyddsbestämmelser.

Fornlämningar

I staden, särskilt i centrum, finns ett stort antal fornminnen registrerade. Alla fornlämningar är skyddade genom kulturminneslagen. Inför exploatering och byggnation ska tidigt samråd ske med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Nationellt särskilt värdefulla vatten

För att uppnå det nationella miljö kvalitetsmålet

”Levande sjöar och vattendrag” har Helge å, Hammarsjön och Araslövssjön utpekats som nationellt särskilt värdefulla vatten utifrån sina naturvärden. Värden omfattar till exempel flera hotade växt-, fågel- och fiskarter som gynnas av årliga översvämningar. Målet är att områdena ska ha ett långsiktigt skydd och även ingå i kommunal planering. Helge å och de båda sjöarna omfattas redan av skydd enligt Miljöbalken (riksintresse naturvård respektive Natura 2000), och de berörs även av översiktsplanen.

Liksom redan beskrivits i beskrivning av Riksintresse naturvård, Helge ås nedre lopp, samt Natura 2000-områden Araslövssjö och Hammarsjön så ligger ett flertal utvecklings- och utredningsområden för stadsbygd och handel samt reserverad mark för väg och järnväg i anslutning till, eller skulle kunna påverka, de särskilt värdefulla vattnen. Markarbete, kulvertering och dränering kan påverka och innebära skada, liksom spridning av föroreningar, dagvatten, buller, ljus och ett stort antal besökare. Om påverkan är negativ för de arter och naturvärden som ska bevaras, så finns en risk för att det blir svårare att uppfylla miljömålet. Åtgärder för att istället bevara naturvärdena sammanfaller dock med kraven på skydd enligt 3 och 7 kap. Miljöbalken.

Fiskevårdsområde

Delar av Nedre Helgeåns fiskevårdsområde berör

staden, nämligen Araslövsjön, Hammarsjön och sträckan Helge å däremellan. För området finns bestämmelser som samordnar fiske, förvaltning och fiskevård.

Ramsarområde

Helge å är enligt Ramsarkonventionen (The Ramsar Convention on Wetlands) utpekad som ett våtmarksområde i anslutning till staden, med internationellt viktiga livsmiljöer för fågel och med målet att bevara speciella biologiska värden. Området har till stor del samma utbredning som Natura 2000-område för fågel, förutom att Ramsarområdet i vissa fall kryper närmare befintlig och planerad bebyggelse.

I synnerhet reserverad mark för väg och järnväg påverkar våtmarkerna i Ramsarområdet. Åtgärder som kan påverka vattenkvalitet och vattenbalans i området, eller störning på växt- och djurliv ska undvikas. Se även Natura 2000.

Biosfärområde

Staden Kristianstad i sin helhet ingår i det av UNESCO godkända Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike, antingen som kärn-, utvecklings- eller buffertområde. Flera av planens mål och strategier vilar på samspelet mellan Kristianstads Vattenrikes olika miljöer, varav staden är en, och mellan människa och naturliga ekosystem. Samtidigt finns det en risk att stadens

utveckling och transporter försämrar vattenkvaliteten nedströms i Helge å, och så långt biosfärområdet sträcker sig i havet. Med ett scenario där periodvis översvämning av staden blir något normalt skulle potentialen i Vattenrikets olika funktioner och ”mångfacetterade markanvändning” (utvärdering enligt Unesco 2005-2015) kunna lyftas fram.

Kommunalt kulturmiljöprogram

Alla utvecklingsområden i planen kan komma att beröras av rekommendationer och vägledning i kommunens kulturmiljöprogram och den aktuella kulturmiljöinventering, som är ett underlag till planen. Konsekvenser av förändringar i bebyggelsen är beroende av förändringens art och omfattning och hur sårbar kulturmiljön är.

Kommunalt naturvårdsprogram

Några områden som finns med i kommunens Naturvårdsprogram respektive i Natur i staden, ett underlag till Grönplanen, berörs av användning Stadsbygd samt reserverad mark för väg och järnväg, motorsport och evenemang. Berörda naturområden är Bangårdsområdena, Ister nästet och Blackan, Hammarsjön, Helge ås huvudfåra och strandmarker, Näsby fält, Vä fångelse, Åsums fure och Åsums ängar. För alla områdena finns rekommendationer för skötsel, bevarande och utveckling i respektive underlag.

Länets kulturmiljövårdsprogram

I stort sett alla utvecklings- och utredningsområden samt reserverad mark för väg och järnväg i de centrala delarna av staden, i nordöstra staden, på Söder och på Vilan och i delar av Vä berör område Helge å, Kristianstad, Lillö-Araslöv-Färlöv och Vä i länets kulturmiljöprogram. Programmet lyfter vilka värden som särskilt bör bevaras, vårdas och utvecklas. Se Kulturmiljö ovan.

Region Skånes Grönstrategi

Flera områden med reserverad mark för väg och järnväg samt ny och förtätad bebyggelse på framförallt Vilan, Söder, Näsby, Reningsverksområdet och i centrum berör områden som är utpekade som regionalt viktig grönstruktur. Intresset sammanfaller dock i de flesta fall med andra skydd för natur och friluftsliv, eller med de i planen utpekade grönområdena.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande styrmedel för att förebygga och komma tillrätta med stora miljöproblem. De beskriver ett tillstånd i miljön som inte ska vara skadligt för människan och naturen. Tätorten Kristianstad berörs av MKN för utomhusluft och vatten.

Utomhusluft

Vägtrafiken är den största källan till luftföroreningar i Kristianstad. Normer för luftkvalitet uppfylls generellt med god marginal i staden, men vid en förtätning av bebyggelse längs starkt trafikerade vägleder finns risk för höga halter av partiklar (PM10 och PM2,5). En förtätning längs bägge sidor av en trafikled medför sämre ventilation, som på Charlottesborg, Långebrogatan, Södra Kasern och Vilans strandäng. För att förebygga skadliga nivåer krävs sannolikt en särskild spridningsberäkning för stoft och partiklar. Risken kan förvärras om andelen utsläpp från transporter ökar ekvivalent med önskad befolkningsökning i staden.

Vattenkvalitet

Sedan år 2009 gäller miljö kvalitetsnormer (MKN) enligt vattenkvalitetsförordningen, för ytvatten och grundvatten. Yt- och grundvatten delas in i olika vattenförekomster, och vattenkvalitet anges i ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Inom planområdet

finns totalt nio vattenförekomster, varav tre grundvattenförekomster och resten ytvatten. Som ytvatten räknas fyra vattendragssträckor och två sjöar.

Med avseende på planens påverkan på de kommunala avloppsreningsverkens kapacitet och utbyggnad av kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp, så är det en förutsättning att planområdets utveckling samordnas med VA-utbyggnadsplan för Kristianstads kommun 2016-2025. VA-planen omfattar såväl lagkrav som strategier för bättre rening.

Nybyggnadsområden för stadsbygd och industri i Annedal, Hammar, Hammarslund, Norra Åsum, Näsby, Slättäng, Viby, Vä, Åsumtorp och Öllsjö ligger helt eller delvis utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Det finns en risk för påverkan på vattenförekomster och MKN för vatten inom planområdet, om utvecklingen inte står i proportion till utbyggnadsplaner för kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Inom staden finns ett enskilt avlopp.

Vattendrag

Följande vattendrag berörs, eller kan beröras, av planområdet:

- Råbelövskanalen
- Helge å:

- delsträcka Råbelövskanalen – Araslövssjön
- delsträcka Hammarsjön – Råbelövskanalen
- delsträcka Vramsån – Hammarsjön

MKN för samtliga vattendrag och delsträckor är en god ekologisk och kemisk status. Två av dem, Råbelövskanalen och delsträckan mellan Råbelövskanalen utlopp i Helge å och Helge ås utlopp i Hammarsjön är så kraftigt modifierade, att de har fått en tidsfrist för att uppfylla god ekologisk status till år 2027 respektive 2021.

I alla vattendrag finns mer eller mindre problem med miljögifter, övergödning och påverkan från olika fysiska ingrepp och allmän urban markanvändning. Ny bebyggelse eller förtätning av befintliga områden kan leda till risk för att vattenkvaliteten försämras lokalt och att föroreningar sprids nedströms och till havet.

Grundvatten

Följande grundvattenförekomster berörs av planområdet:

- Kristianstadsslätten – sedimentär bergförekomst
- Öllsjö – Vä, sand- och grusförekomst
- Norra Åsum – Everöd, sand- och grusförekomst

MKN för samtliga grundvattenförekomster är en god kemisk och kvantitativ status.

I alla berörda grundvatten finns mer eller mindre problem med negativ påverkan av miljögifter, näringsämnen, saltvatten, transporter, infrastruktur, urban markanvändning och vattenuttag.

Både ny och befintlig bebyggelse, förändrad markanvändning och förorenade områden kan påverka mycket känsligt grundvatten. Ökade grundvattenuttag leder till ökad nybildning av grundvatten och risk för att föroreningar och saltvatten sprids från mark, vägar och ytvatten.

Utbyggnads- och förtätningsoverområden i Vä och Öllsjö berör sårbara ytor för grundvatten. Här krävs särskild hänsyn vid grundläggning eller när genomsläppliga ytor hårdgörs, så att inte inströmning av grundvatten påverkas, varken när det gäller kvantitet eller förorening. Även flöde från takyta bör räknas in och kompenseras och renas. Att kompensera hårda ytor med fler genomsläppliga ytor är för övrigt en fördel för vattenbalansen i hela staden.

Sjöar

Följande sjöar berörs av planområdet:

- Araslövssjön
- Hammarsjön

Araslövssjön är ännu endast definierad som en preliminär vattenförekomst och det finns inga fastställda

statusklassningar eller MKN för sjön. Vissa åtgärder föreslås, som att arbeta med tillsyn av befintliga vattenskyddsområden, för att bevara sjöns kvalitet.

MKN för Hammarsjön är en god ekologisk och kemisk status, men sjöns status påverkas negativt av föroreningar från både uppströms och omgivande mark- och vattenanvändning, förorening från luft och tidigare sänkning.

Det finns risk för att tillkommande eller tätare bebyggelse leder till en försämring av vattenkvaliteten i sjöarna och att föroreningar sprids nedströms och till havet.

Illustration av miljömålen från naturvårdsverket, sverigesmiljomal.se

Miljömål

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som vi ska ha uppnått senast år 2020 (år 2050 för klimatmålet). En miljöbedömning av en översiktsplan ska visa hur planen medverkar till att uppfylla miljömålen. För åtta av de nationella miljömålen bedöms planen ha en särskilt stor relevans, nämligen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Stadens utveckling enligt planen bedöms kunna medföra en risk för möjligheten att uppfylla miljömålen. Avgörande är kommunens förmåga att genomföra planens strategier och riktlinjer för hållbar utveckling och därigenom undvika risker. För en närmare avstämning mot miljömål och andra relevanta globala, nationella och regionala mål för översiktsplanen, se avsnittet *Måluppfyllelse*.

Hållbar utveckling

För en bedömning av planens konsekvenser för en långsiktigt hållbar utveckling och en ekosystemansats, se *Hållbarhetsbedömning*.

Avhjälpan åtgärder

För ett stort antal verksamheter saknas ställningstagande och underlag för att tillräckligt kunna bedöma påverkan på miljö och hälsa. Det innebär att det kan

krävas ytterligare miljöbedömning i fortsatt planering och prövning. Utifrån den betydande miljöpåverkan som har identifierats kan följande åtgärder krävas i fortsatt arbete, för att minska och motverka betydande negativa miljöeffekter när planen genomförs:

Översvämning

1. Inte bygga nytt, eller anpassa befintlig och ny bebyggelse, infrastruktur och teknisk försörjning inom översvämningsområden.
2. Prövning av vattenverksamhet enligt miljöbalken vid anläggning på översvämningsbara ytor.
3. Skyfallskartera.
4. Kartlägga kapacitet för dagvattenhantering.
5. Fördröja högvatten ovan mark.
6. Anvisa ytor för utökat vallsystem och översvämningsskydd.
7. Avgränsa bebyggelse med mycket goda marginaler till framtida behov av skydd.
8. Förstärka brister i befintligt vallskydd.
9. Skaffa rådighet över översvämningshotad mark.
10. Utnyttja översvämningshotad mark för funktioner som periodvis tål vatten.

Hushållning med mark och resurser

Inom hela planområdet gäller:

11. Tillämpa kriterier för ekonomisk, social och

- miljömässig hållbarhet.
12. Förtäta bebyggelse.
13. Effektiv, flexibel och mångfunktionell markanvändning.
14. Bedöma samhällsnytta med vald användning.
15. Värdera, sköta och förvalta mark och bebyggelse utifrån samhällsnytta och hållbarhetskriterier.
16. Återbruka och anpassa ny byggd miljö till befintlig, och vice versa.
- Inom jordbruksmark gäller:*
17. Väga behov av t ex bostäder jämfört med livsmedelsproduktion.
18. Värdera och analysera olika typer av jordbruksmark.
19. Motivera ianspråktagande av jordbruksmark, och tydligare pröva alternativa lokaliseringar.
20. Inte försvåra rationell jordbruksproduktion.
21. Återställa bördighet och mullhalt i jordskikt.
- Buller**
22. Kartlägga den samlade bullernivån för utpekade områden för stadsbygd och grön område.
23. Tillämpa skyddsavstånd till, och skyddsåtgärder vid, bullerkällan.
24. Stärka ekosystem, särskilt vid förtätning och
- på ytor med lång kontinuitet av ekosystemtjänster.
- Klimatpåverkan**
25. Målinriktat minska klimatpåverkande utsläpp och upprätta en klimatbudget för staden respektive kommunen.
26. Anpassa vägnät och kollektivtrafik så att alla har möjlighet att välja olika färdmedel.
27. Bevara och öka andelen träd och annan vegetation.
28. Lokalisera bebyggelse till bästa plats för att minska behov av energi och klimatanpassning.
29. Anpassa den byggda miljön till att bli mer robust utifrån ett livscykelperspektiv.
30. Minska klimatpåverkan vid nybyggnation och produktionsfas för byggnader.
31. Ansluta bebyggelse till fjärrvärme/fjärrkyla.
32. Använda alternativa strategikartor vid utveckling av bebyggelse och transporter, med hjälp av olika tidsperspektiv och klimat.
- Påverkan på vatten**
33. Avsätta ytor för tillfällig eller permanent vattenanvändning i följande planering.
34. Använda sammanhängande grönområden för yttlig fördröjning, avledning och rening.
35. Se till att utbyggnad av bebyggelse och
36. teknisk försörjning följs åt, står i proportion till antal brukare och är kostnadseffektiv.
37. Utredda påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten i samband med planläggning och anläggning, med utgångspunkt från berörda vattenförekomsternas status och miljöproblem.
38. Tillämpa skyddsföreskrifter för vatten skyddsområden och om sådana saknas tillämpa försiktighetsprincipen.
39. Tillämpa särskild hänsyn vid grundläggning och när genomsläppliga ytor hårdgörs, så att inte inströmning av grundvatten påverkas.
40. Kompensera hårda ytor, inklusive takyta, med genomsläppliga ytor för grundvatten bildning och rening.
41. I första hand rena dagvatten lokalt, för att inte sprida föroreningar nedströms.
- Skyddade områden och arter**
- För riksintresse naturvård samt skyddade områden (enligt 3 resp. 7 kap. miljöbalken) gäller:
41. Tillstånd eller särskild prövning enligt miljöbalken för åtgärder som kan påverka Natura 2000.
42. Reservatsföreskrifter för naturreservat.
43. Särskilda skäl och prövning enligt miljöbalken för strandskydd.
44. Dispens från generellt biotopskydd för alléer och pilevallar.

- 45. Anpassa gränsen för ny bebyggelse, vägnät, skyddszoner och gröna kajer.
- 46. Kanalisera besökare.

För hela planområdet gäller:

- 47. Upprätta MKB när arter som skyddas enligt artskyddsförordningen kan påverkas.
- 48. Rena och utjämna utsläpp av dagvatten.
- 49. Hindra spridning av föroreningar, minska buller och artificiellt ljus.
- 50. Följa rekommendationer i kommunens Naturvårdsprogram, Natur i staden samt Grönplan.
- 51. Bevara och anlägga ekologiska spridningsvägar genom staden i form av t ex träd, buskar, gräs- och sandmark samt vatten.
- 52. Utveckla mer naturlig växtlighet i skyddszoner för trafik och verksamheter.
- 53. Bevara stora grönområden, där yta ofta är en förutsättning för biologisk mångfald.
- 54. Koppla samman olika grönområden.
- 55. Öka kontinuitet i skötsel och användning av park- och grönytor.

Föroreningar

- 56. Utreda markfrågan inför varje ny exploatering och markarbete, utifrån tidigare utfyllnad eller påverkan av förorenade områden i närheten.

- 57. Sanera vid ändrad markanvändning.
- 58. Tillämpa särskilda krav på vaksamhet vid borring.

Uppföljande åtgärder

Exempel på hur planen kan följas upp är genom jämförelse av fördelning av mark- och vattenanvändning och hur väl mark och vatten utnyttjas, areal jordbruksmark, antal boende utsatta för buller, översvämning och andra risker, fördelning färdmedel och transporter, avfallsmängder, energiförbrukning, andel träd och växtlighet, andel hårdgjord yta och antal hotade arter. Inom miljöövervakningen deltar kommunen i samordnad recipientkontroll av vatten och luft och därigenom finns färdiga data att använda för uppföljning. Kommunen kan även ta fram en klimat- eller koldioxidbudget, och göra en lokal fördjupning för stadens utsläpp. Det kan finnas behov av att ta fram ett nytt kulturmiljövårdsprogram och där ge förslag till uppföljande åtgärder. För fler exempel på nyckeltal och uppföljning, se Konsekvenser i korthet och andra delar av dokumentet.

Icke-teknisk sammanfattning MKB

För en kortare beskrivning av planens konsekvenser för miljön, se avsnittet Sammanfattning miljökonsekvenser eller Konsekvenser i korthet.

1.8 Sociala konsekvenser

Inledning

Den sociala konsekvensbeskrivningen ska framförallt visa hur hälsa och livsvillkor för befolkningen påverkas av översiktsplanen. Medan planen har fokus på möjligheter så är det i konsekvensbeskrivningen fokus på de risker som kan behöva belysas tydligare när planen genomförs. I avsnittet om *Hållbarhetsbedömning* finns ytterligare exempel på social hållbarhet och dess koppling till ekonomiska och ekologiska värden. Planen är avgränsad till mark- och vattenanvändning.

Sociala förhållanden idag

Med utgångspunkt från den Skånska folkhälsoenkäten (2012) och statistik från SCB (2014) kan man se att det redan idag finns stora skillnader i exempelvis förväntad medellivslängd, social förankring, fysisk aktivitet och känsla av trygghet mellan olika stadsdelar och bostadsområden i Kristianstad. Det finns en risk för en utveckling mot en segregerad stad som inte ger goda livsvillkor för alla och som inte är socialt och samhällsekonomiskt hållbar. En översiktsplan kan inte lösa alla utmaningar, men den kan bidra till en rättvis geografisk fördelning av samhällets resurser. Genom planprocessen finns det möjlighet för alla att dela med sig av egen kunskap och påverka.

Sociala effekter av planen

Nedan beskrivs planens konsekvenser genom jämförelse med följande nyckelord och påståenden: *hälsa, identitet, inflytande, integration, jämlikhet, jämställdhet, möten, omgivning, tillgänglighet och trygghet.*

Hälsa

Begreppet Stadsbygd kan ge utrymme för en hälsosam boendemiljö, under förutsättning att planens strategier och riktlinjer följs vid genomförandet. I annat fall minskar chansen att åstadkomma en förbättring jämfört med nollalternativet. Planen skulle till exempel kunna leda till sunda, säkra miljöer och grönska nära hem, skola och arbete. Se även *Omgivning*.

För övrigt så pekar planen ut möjlighet till service, satsning och utbildning i de flesta stadsdelar vilket är en av flera förutsättningar för invånarnas fysiska och psykiska hälsa. Planen har ett brett fokus. För att öka tryggheten för alla i samhället skulle planeringen exempelvis kunna utgå från barn, unga, kvinnor och äldre.

Fysisk aktivitet kan bidra till att människan mår bra. Gång- och cykelvägnätet är relativt väl utspritt i staden. För att det ska vara inbjudande att röra på sig, att gå, springa och cykla behöver det dock förstärkas och ge utrymme för fler trafikantgrupper med olika hastighet och riktning. Andelen cyklister och fotgängare är jämfört med bilister låg. Det behövs en satsning på trygga och framkomliga vägar för dessa grupper, och på säker cykelparkering. Enligt planens strategier ska nya cykelbanor ha företräde framför bilvägar, vilket är en god utgångspunkt för att locka fler att cykla.

För att människor inte ska begränsas, utan kunna träffa vänner och familj eller resa till skola eller jobb, ska det fungera att använda kollektivtrafik. Det behövs även för att kunna hålla ihop stadens mötesplatser och ta sig mellan olika stadsdelar. Alla ska kunna dra nytta av framtida satsning på tågtrafik. De flesta områden för nybyggnation i planen har en busshållplats, med möjligt byte till tåg, inom gångavstånd. Vissa undantag finns, som Planeternas väg, Vä, som

har upp till 1,4 km. Det finns också befintlig bebyggelse i Hammar, Helgedal, Öllsjö och Vå samt på Näsby och Österäng som har längre än acceptabelt avstånd till närmaste busshållplats enligt kommunens trafikplan, det vill säga cirka 400 meter fågelvägen.

Utgångspunkt: Hälsan i befolkningen bestäms av flera olika komponenter såsom arv, kön, ålder, ekonomisk situation och miljö. Människans hälsa kan även påverkas av möten med andra människor i vardag och nätverk. Bebyggelsens utformning och tillgång till kommunikationer, mötesplatser, grönska, trygghet och service är exempel på inslag i översiktsplanen som kan påverka människors hälsa.

Identitet

Det finns en risk vid förtätning eller ny bebyggelse i flera olika små områden att historisk kontinuitet och kända landmärken försvinner. Frågan är förstas vilken identitet som är typisk för de olika stadsdelarna och för staden som helhet, och om de flesta boende delar upplevelsen av positivt och negativt. Planen hänvisar till en arbetsmetod för att identifiera, beskriva och tillföra värden i kulturmiljö, som bör kunna användas i detta sammanhang. Förutsättningen för att invånarna ska vara stolta över Kristianstad och sprida en positiv bild av staden ökar sannolikt om de förstår hur staden utvecklats och de känner igen sig även efter de stora ombyggnader som planen omfattar.

Utgångspunkt: Vilken relation människor har till sin hembygd kan påverka hur de identifierar både sig själva och andra. Historia, igenkänning och kontinuitet är betydelsefulla såväl som de förändringar i omgivningen som en person själv varit en del av. Översiktsplanen kan lyfta fram de kvaliteter som berättar om både stadens ursprung och utveckling, och som stadens invånare kan identifiera sig med och vilja visa upp.

Inflytande

Processen med att ta fram översiktsplanen har varit öppen och inbjudande. Informationen har varit riktad och anpassad såväl till enskilda grupper som allmänheten. Mycket omsorg har ägnats åt att dokumentera och ta vara på synpunkter. För många är dock översiktsplanen svår att greppa och för en enskild människa är det egna inflytandet osäkert. Det är viktigt att kommunen visar hur planen har anpassats till olika önskemål och konsekvenser.

När planen genomförs och följs upp bör kommuninvånarna engageras i konkreta aktiviteter och få möjlighet att själva medverka i att bygga sin stad. Inte minst måste kommunen vara tydlig när och varför översiktsplanen inte följs, eftersom den fungerar som en slags överenskommelse mellan förtroendevalda och allmänhet.

En annan aspekt är om det är lätt för alla att nå mötes-

platser och offentliga miljöer till fots, cykel eller buss, se Hälsa.

Utgångspunkt: För att göra det enklare för människor att komma till sin rätt och känna inflytande behöver samhällets service och representation vara lätt att nå och förstå. Om en invånare kan ta del av planering och utformning av den egna hemmiljön skulle viljan att bry sig mer om den och andra som bor där kunna öka.

Integration

Vid förtätning av bebyggelse sker en omfördelning av privat och offentlig mark inklusive ytor för transporter. Inom begreppet Stadsbygd ska mötesplatser och gemensamma ytor rymmas, men det är då en förutsättning att fördelningen av mark följer strategier och riktlinjer i planen. Det finns flera riktlinjer som lyfter fram betydelsen av kunna använda staden på ett flexibelt sätt.

Trots relativt goda kommunikationer är det ännu osäkert om planen kan koppla samman olika stadsdelar bättre än nollalternativet.

Tillgång till förskola, grund- och gymnasieskola samt eftergymnasial utbildning bedöms vara tillräcklig, under förutsättning att utbyggnad matchas med antalet nya bostäder. Ett relativt stort antal nya skolor och förskolor kan behöva byggas.

Utgångspunkt: Enligt Kristianstads kommuns Plan för integration förutsätter integration kommunikation och ömsesidig förståelse mellan människor, utan att den enskilda individen behöver ge upp sin personliga identitet. En miljö som har inslag av både gemensamt och privat kan på samma gång inbjuda till möten och ge utrymme för individualitet. Helst ska staden vara planerad så att det finns platser som ökar sammanhållningen och där människor från olika grupper möts varje dag. Det ska vara möjligt att koppla samman olika delar av staden. Utbildning underlättar integration i samhället och placering av skolor är därför viktig.

Jämlikhet

Planen visar på utveckling i alla stadsdelar. Den ger möjlighet till en rättvis fördelning av resurser i de olika bostadsområdena vid senare planering och exploatering. Samhällets resurser finns till exempel i form av infrastruktur, service och natur.

Det finns förutsättningar för bredband och fjärrvärme i större delen av staden, och bilvägnätet är väl utbyggt. För tillgång till gång, cykel, buss och tåg, se Hälsa.

Tillgång till grönstruktur som park och allmänrättslig natur varierar mellan stadsdelarna, men är särskilt begränsad i Centrum, Hammar, Hedentorp, Helgedal, Härlöv, Möllebacken, Nosaby och Vilan. Flera utveck-

lingsområden i planen berörs av bristen. Dessutom varierar kvaliteten på tillgänglig grönstruktur. Det finns en risk att grönska av hög kvalitet inte är tillgänglig överallt.

Det är även en ojämn fördelning av service, då flera stadsdelar har mer än 1 kilometers avstånd till livsmedelsbutik. Det berör nya områden för stadsbygd i Norra Åsum, Nosaby, Viby, Åsumtorp och Öllsjö samt även befintlig bebyggelse i Helgedal, Möllebacken, Nosaby, Norra Åsum, Viby, Vä, Åsumtorp och Öllsjö.

Se även *Tillgänglighet*.

Utgångspunkt: Alla människor har lika värde. Jämlikhet kan till exempel uttryckas som att fördelningen av samhällets resurser och gemensamma ytor ska vara rättvis mellan och i de olika delarna av staden. Alla ska också ha samma rörelsefrihet i staden, oavsett ålder, livssituation och tillgång till färdmedel.

Jämställdhet

Planen tar inte särskilt upp frågan om jämställdhet mellan könen. Det finns dock riktlinjer för hur mobiliteten ska förbättras för alla grupper i samhället oavsett färdmedel, och att det exempelvis ska finnas alternativa vägar för trygghet olika tider på dygnet. Prioriterade grupper ska särskilt stödjas i stadens utveckling.

För att öka jämställdheten är det viktigt att tydligt rikta planprocessen till de grupper som har störst erfarenhet av att vara begränsade av rädsla och otrygghet när de rör sig utomhus, och samtidigt minst erfarenhet av att delta i samhällsplaneringen.

Utgångspunkt: Vilka möjligheter en människa har i livet ska inte bero på kön. Hur mycket stadens invånare vågar ta plats och röra sig utomhus kan höra ihop med känsla av trygghet. Trygghet i staden kan i sin tur bero på hur många andra människor som vistas i olika områden under dygnet och även avstånd och skala i bebyggelsen. Att kunna ta sig till olika målpunkter oberoende av bil är också i många fall en jämställdhetsfråga.

Omgivning

Med en tydlig inriktning i utvecklingen blir staden mer trivsam om kvalitet byggs in och mindre farlig om risker värderas i ett tidigt skede. Det kan bli brist på mark och grönska för odling, rening av luft och vatten och skydd mot strålning inom alla förtätningsområden. Även i ny bebyggelse finns en risk att befintlig grönstruktur tas bort och ersätts av mindre effektiv ur skadeförebyggande perspektiv.

Se även *Miljökonsekvenser* och *Miljöeffekter*.

Utgångspunkt: Människans livsvillkor påverkas i hög

grad av om det finns skydd mot värme, kyla, över-
svämning, vind, strålning, föroreningar, buller och
olyckor. Människan behöver också rent vatten och
hälsosam mat varje dag. Mark med grönska och vatten
ger ett naturligt skydd mot de flesta störningar och
ger rum för rening av vatten och livsmedelsproduk-
tion. Bebyggelsens täthet och utformning påverkar
också hur risker i omgivningen fördelas.

Möten

Planens strategier framhåller att offentliga mötes-
platser ska vara tillgängliga för alla året om, och
finnas i alla stadsdelar. De ska vara trygga, attraktiva
och mångfunktionella. Om planen genomförs kommer
det att ha en mycket positiv inverkan på sammanhåll-
ningen i befolkningen, och på allas trivsel. Vid förtät-
ning av bebyggelsen finns dock en risk att välkända
och mindre "officiella" mötesplatser försvinner och
att offentlig miljö blir privat.

Utgångspunkt: I princip ska alla ha nära till en plats att
mötas på, där det går att göra olika saker samtidigt.
Vi behöver också ha tillgång till kultur- och fritidsak-
tiviteter samman med andra människor under hela
livet, vilket hör ihop med tillgänglighet i staden för
alla åldrar.

Tillgänglighet

Vid en förändring av staden kan trivseln öka när

ödsliga parkeringsytor förtätas och fler människor
vistas tillsammans i utvalda stråk och på mötes-
platser. Samtidigt kan kända landmärken försvinna
och nya tillkomma. Den gamla kvartersindelningen
kan ersättas av större byggnader, nya vägar och för-
delning av privat mark som kräver en ny orientering.
Övergripande rörelseanalyser bör göras kontinuerligt
för fotgängare och cyklister och personer med nedsatt
rörlighet.

Utgångspunkt: Stadsmiljöerna ska ständigt anpassas
och förbättras med tanke på tillgänglighet. Tillgäng-
lighet definieras här som att alla ska kunna använda
och orientera sig i den byggda miljön, kunna delta
i samhällets aktiviteter och få del av service på lika
villkor.

Trygghet

Det finns genom planen goda förutsättningar för
exempelvis försörjning och utbildning i särskilt de
centrala stadsdelarna. Planens fokus på blandning
av bebyggelsen kan ha en positiv effekt på känslan
av trygghet. Det är osäkert om planen tillräckligt
kan påverka social trygghet i alla delar av staden.
Det kommer att vara en fortsatt stor utmaning att
integrera olika grupper i befolkningen och att göra
det säkert att förflytta sig, se även Jämställdhet.

Utgångspunkt: Trygghet kan definieras på många sätt.
Social trygghet påverkas av ekonomisk stress och

utanförskap, medan rädsla för att röra sig utomhus
kan påverkas av bebyggelse, gaturum och sällskap av
andra människor.

Avhjäljande åtgärder

Förslag till inriktning på fortsatt arbete är ökad
satsning på vägar för gång och cykel, fokus på barn,
äldre, kvinnor och andra prioriterade grupper,
engagera invånarna i att följa upp och genomföra
planen, satsa på kvalitet i grönstrukturen, koppla
samman stadsdelar och göra bebyggelsen trygg och
tillgänglig.

Uppföljande åtgärder

Förslag till vad som kan följas upp är upplevd trygghet
och hälsa, fördelning färdmedel, antal mötesplatser
per invånare, andel grönyta och kopplingar mellan
stadsdelar. För fler förslag till nyckeltal och uppfölj-
ning, se *Konsekvenser i korthet* och andra delar av
dokumentet.

1.9 Barnkonsekvensbeskrivning

Barnkonsekvensbeskrivningen till ÄÖP Kristianstad stad följer kommunens mall, dock på en övergripande nivå. Som barn räknas personer 0 – 18 år. Vid genomförande av planen kommer det att krävas en bedömning av konsekvenser för barn i varje enskilt fall.

Utgångspunkt

Översiktsplanen är vägledande. Det betyder att barn inte kommer att märka något förrän planen genomförs. Det gör kommunen genom till exempel detaljplaner, budgetarbete och byggnation. I vissa områden kanske det inte händer något på många år, de som är barn när planen beslutas kan rentav ha hunnit bli vuxna. En del saker som står i planen kanske inte genomförs alls, för att andra saker har blivit viktigare under tiden. Men det som står i planen har betydelse för hur vi tänker på framtiden och vad vi prioriterar. Därför förändrar den för både barn och vuxna, för de val vi gör idag påverkar vad vi har möjlighet att bestämma imorgon.

Påverkan på barn

På sikt kan planen påverka barn på många sätt. Den visar hur och var barn kommer att bo i staden, och var de kommer att kunna röra sig fritt, leka och gå i skola. Planen visar var det är säkert och tryggt för barn att ta sig till skola, vänner och fritidsaktiviteter, och hur långt det är till natur och parker. Det finns riktlinjer för hur mycket plats det ska finnas för varje

barn i förskola och skola, och för att det ska finnas träd, blommor, skugga, sol och möjlighet att göra olika saker på en skolgård. Det ska också finnas tillräckligt många bostäder, förskolor, skolor, parker och fritidsanläggningar i staden, så att det inte blir trångt för barn och så att det ska gå att välja lite olika. Planen visar var det behövs skydd mot sådant som är farligt och som kan påverka hur barn mår.

Planen påverkar inte bara barn i staden utan i hela kommunen, och i andra kommuner. Om det finns mycket att göra på fritiden och många skolor i staden, och om det är lätt och tryggt att ta sig dit, kommer många barn att ha nytta av att planen genomförs. Samtidigt så kostar det mycket pengar att bygga och sköta allt det som föreslås i planen. Då är det viktigt att se till att det blir rättvist för alla barn som bor någon annanstans. Alla barn kan inte, eller vill inte, resa till staden eller bo där.

Det som barn behöver ska så klart vara rättvist fördelat även mellan olika delar av staden. Idag lever barn olika beroende på i vilken stadsdel de bor och går i skola. Det ska även finnas plats över till barn i framtiden, så att de kan välja att använda jorden till något annat än det som finns på den idag.

Bland annat har planen en stor påverkan på klimatet, och om den inte kompenseras kommer både de som är barn idag, och de som föds under planperioden, att

drabbas av klimatförändringens effekter. Barnen har däremot haft relativt liten, eller ingen, möjlighet att påverka planens innehåll och genomförande.

Uppföljning

I planen står att barn och unga ska kunna växa upp på lika villkor. När planen har tagits fram har barn från grundskolan haft möjlighet att tycka till. När planen genomförs kommer det att behövas många beslut för att visa vad som är barnens bästa och hur staden ska byggas utifrån ett barns perspektiv. Det står i svensk lag, läs mer i Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Det innebär att det kommer att krävas återkoppling till barn och unga och en barnkonsekvensbeskrivning varje gång det ska fattas ett beslut som är särskilt viktigt för dem.

Foto: Claes Sandén

Foto: Muralmålning Kristianstad by Lula Goce

1.10 Ekonomiska konsekvenser

Inledning

Den ekonomiska konsekvensbeskrivningen ska framförallt visa hur lokal ekonomi och tillväxt påverkas av översiktsplanen. Medan planen visar på möjligheter så är det i konsekvensbeskrivningen fokus på de risker som kan behöva belysas tydligare när planen genomförs. I avsnittet om *Hållbarhetsbedömning* finns ytterligare exempel på ekonomisk hållbarhet och dess koppling till sociala och ekologiska värden. Ekonomiska bedömningar är osäkra eftersom översiktsplanen endast gör förändringar möjliga. Planen är också avgränsad till mark- och vattenanvändning.

Ekonomiska förhållanden idag

Såväl befolkning som bostadsbyggande och investeringar i infrastruktur och service ökar sett till hela Kristianstads kommun. Enligt kommunens årsredovisning ökar därmed även kostnader för drift och skötsel av gemensamma ytor och anläggningar samt på kort sikt kommunens skuldbörda. Kopplingen mellan utbyggnad av staden, stadskvalitet och kostnader för framtida drift och skötsel är inte alltså tydlig i samhällsplaneringen. Det kan leda till underskott i kommunens finanser, mindre nöjda invånare och minskad attraktionskraft i omvärlden.

Enligt *Nyckeltal för hållbar utveckling i kommuner och landsting* (RKA, 2018) är det brist på arbetskraft med kvalificerad utbildning i Kristianstads kommun. En

person i åldern 20-64 år behöver genom skatt försörja något fler än genomsnittet för alla kommuner i hela riket. En mycket liten del av kommunens finanser är kopplade till planering, bygglov, bostads- och markförsörjning, alltså områden som översiktsplanen direkt kan påverka. Större delen av kommunens kostnader avser vård, skola, omsorg och stöd.

Planen kan ändå bidra till en god fördelning av och tillgänglighet till lokaler för utbildning och välfärd och att det finns plats för fler invånare och verksamheter som ger skatteunderlag och sysselsättning samt intäkter vid exploatering. Samtidigt gäller det att planera smart och effektivt då det finns kostnader kopplade

till översiktsplanen. Det kostar dels att exploatera, men framför allt blir ytterligare följd effekter ett ökat behov av andra investeringar och kommunala tjänster och service. Mer om detta nedan.

Ekonomiska effekter av planen

Nedan illustreras ekonomiska konsekvenser av planen genom att den ställs mot följande nyckelord och påståenden: *balans, hushållning, investeringar, kapital, marknad, resultat, skulder, tillgångar, tillväxt och värdering.*

Balans

Det finns genom planen möjlighet till intäkter men samtidigt en risk för en markanvändning som på sikt kommer att innebära större investeringar och kostnader för drift, än vad som är möjligt att få täckning för. Det gäller exempelvis nya skolor samt bebyggelse och infrastruktur som kommer att behöva skyddas mot översvämning. Det är svårt att analysera vilken mark- och vattenanvändning som kommer att utgöra ett väsentligt samhällsintresse för framtida generationer, till exempel när det gäller balans mellan livsmedels-, bostads- och trafikförsörjning och ren miljö. Planen innehåller strategier för en ökad blandning och fler funktioner på samma yta, vilket skulle ge en mer flexibel användning av kommunens begränsade resurser. För att undvika allvarliga skador på miljön krävs att strategier för exempelvis skadelindringshie-

rarki och 4-stegsprincip tillämpas.

Genom planen tillkommer också följdbehov, t ex innebär nya bostäder ett ökat behov av barnomsorg, skola, VA-nät etc. Det gäller att få med samtliga perspektiv för att göra kalkyler över de ekonomiska effekterna. Volymen bostäder i de olika utbyggnadsområden bör balanseras med vad som är ekonomiskt försvarbart när det gäller storlek på skola och dimensioner och investering i vatten och avloppsledning.

Grov uppskattning på kostnader för nya investeringar:

Ny förskola	8 avdelningar	60 milj. kr
Ny grundskola	2 spår, F-6, 420 elever	225 milj. kr
Nytt vårdboende	40 lägenheter/platser	100 milj. kr

Utgångspunkt: I den kommunala världen och i kommunal redovisningslag finns det något som benämns som "god ekonomisk hushållning". Det innebär att kommunens ekonomi är i balans när man har ett resultat (överskott) på 2% av skatteintäkter och generella bidrag. Som allmän utgångspunkt för god ekonomisk hushållning gäller också att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som konsumeras. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som tidigare generationer har förbrukat. Resultatet måste därför vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna

säkerställas för nästkommande generation. T ex. för att kunna betala för de investeringar man gör idag.

Det ska även finnas en balans mellan materiell välfärd för dagens befolkning och för kommande generationer. Översatt till mark- och vattenanvändning kan dagens utbyggnad leda till en framtida brist på yta. Genom en balans i översiktsplanen mellan privat och offentligt, eller enskilt och kollektivt, fördelas ekonomisk nytta och ansvar. Enligt *skadelindrings-* eller *balanseringsprincipen* ska också skador på miljön, som inte har kunnat undvikas eller mildras, kompenseras. Kompensation ska göras nära i rum och kvalitet, men även i tid, och alltså inte skjutas på framtiden. För ändringar i transportsystem tillämpas ofta en stegvis prövning genom *4-stegsprincipen*, där stora investeringar och nybyggnad kommer först som sista alternativ.

Hushållning

Att återanvända, förtäta och förnya befintlig bebyggelse och att använda såväl bebyggelse, grönytor och trafikytor mer flexibelt innebär god hushållning, och för detta finns det vägledning i planens strategier. Plankartan riskerar att uppmuntra till en utspridd exploatering på kort sikt, om behovsprövningen och möjligheten till genomförande är osäker. Det försvårar en rättvis möjlighet till utveckling av staden för kommande generationer. Alla nybyggnadsområden

finns på jordbruksmark och förtätning kan komma att ske på grönytor bland befintlig bebyggelse. Utifrån planen är det svårt att säga om genomförandet i alla delar kommer att välja den mest motiverade mark- och vattenanvändningen. Transporter, energi- och vattenförbrukning samt avfall kommer att öka inom planområdet och resurser behöva tas från omlandet.

Utgångspunkt: Översiktsplanen ska sätta gränsen för vad människan förbrukar. Kommunen ska inte använda mer mark, vatten, material, råvaror och energi än vad invånarna behöver, eller som kommunen kan räkna med att kunna utnyttja i framtiden. Kommunal-lagen ställer krav på god ekonomisk hushållning, och att dagens generation inte ska ge den nästa ett sämre utgångsläge än vad den själv har. Varje generation ska också kunna bära sina egna kostnader. Återbruk är en form av hushållning liksom att sköta om och förvalta mark, bebyggelse och naturresurser ansvarsfullt. Översiktsplanen kan inte bestämma hur mark och vatten utnyttjas, men dock vägleda. Förtätning leder till hushållning, om befintliga resurser på så vis utnyttjas bättre.

Investeringar

Tillgång till skola, utbildning och försörjning ska vara relativt god i hela planområdet. Den ska alltså fortsatt matchas med en ökning av det blandade utbud av bostäder och allmänna platser som planen talar om.

Det kommer att behövas styrmedel för effektiv markanvändning när planen genomförs, för att gjorda och kommande investeringar ska löna sig, exempelvis i förskolor, infrastruktur och teknisk försörjning. Inför enskilda investeringar i nya grönytor, gator och gång- och cykelvägar, som följer av planen, kommer kommunen att behöva göra en djupare analys av tillkommande driftskostnader för att bedöma om det finns ekonomiskt utrymme att utöka driftsbudgeten med nödvändiga medel. Det gäller även för en kostnadseffektiv anpassning av staden till risken för översvämning och ett förändrat klimat, som ökade värmeböljor och storm. Staden kommer att vinna på att i kommande planering använda barnperspektivet än tydligare, inte minst när det gäller scenarier för den värld barnet ska leva i som vuxen.

Utgångspunkt: Översiktsplanen är en god investering för kommunen om den gynnar befolkningen och andra arters överlevnad på lång sikt. Att planera ur ett barnperspektiv är en investering både i samtid och framtid. Forskning och utbildning är en investering i kunskap både för individen och samhället, som relativt snabbt kan omsättas i jobb och inkomster.

Kapital

Planen pekar ut några större grönområden på kartan och har strategier för att lindra skada på vårt gröna kapital vid exploatering av ny mark, vilket är positivt.

Det finns dock en stor risk att fördelningen av ekosystemtjänster blir ojämn i staden då den sammanhängande strukturen av naturliga ekosystem är osäker. Invånarnas möjlighet att dela med sig till det allmänna gynnas av planens satsning på service och offentliga miljöer i alla stadsdelar, men kan minska om boendemiljön blir mindre hälsosam eller det blir svårare att förflytta sig i staden.

Utgångspunkt: Naturen och dess ekosystem är vårt gröna och blå kapital. Stadens sociala kapital, eller humankapital, består av de samlade förmågor och den mångfald som finns bland befolkningen. Kommunen måste spara och förvalta vårt gemensamma kapital för oförutsedda händelser i framtiden, men kan plocka ut ränta i form av exempelvis ekosystemtjänster och invånarnas dagliga bidrag till stadens utveckling.

Marknad

Planen har ett starkt fokus på att göra staden till en tillväxtmotor, med stora möjligheter till näringsliv, handel, utbildning, transporter, publika arrangemang och boende. Även verksamheter som kräver stora ytor och som har stor miljöpåverkan ska kunna lokaliseras till staden, vilket är belyst i planens strategier. Olika målpunkter finns spridda i staden, även med planerad förtätning, och det finns en risk att behovet av transporter ökar mer än vad som är miljömässigt hållbart. Det kommer att vara en utmaning att kunna

erbjuda ett jämnt basutbud av tjänster och service samtidigt som staden ska vara attraktiv för ett relativt stort antal tillfälliga besökare. För att dämpa negativa effekter av en rörlig marknad för arbete, bostäder och besökare och ge en långsiktig balans, bör kommunen fördjupa samarbetet med grannkommunerna och mellan staden Kristianstad och kommunens basorter. Det finns också stor potential för marknader som utvecklas med hjälp av till exempel Kristianstads Vattenrike, Högskolan, Krinova och lokal produktion av mat och dryck, och där befintlig bebyggelse kan utnyttjas.

Utgångspunkt: Kristianstad är en viktig lokal och regional marknad för arbete, bostäder, varor, tjänster, utbildning och kommunikationer. På en marknad finns utbud, efterfrågan och konkurrens. Det finns konkurrens om kunder och om yta, mellan olika marknadskrafter och allmänna intressen. För kommunen är det en utmaning att matcha en föränderlig marknad så att det blir rättvist och hållbart över tid. Befolkningen är en bas för näringslivet, och tvärtom. Stadens attraktionskraft hänger på hur exempelvis bostäder, handel och trafik är lokaliserade och hur säljare och kunder kan mötas.

Resultat

Planen ger förutsättningar för ett ökat skatteunderlag i och med att den innehåller ett stor utbud av ytor

för bostäder, och även verksamheter med effektiv markanvändning. För att inte ge ett negativt resultat i framtiden krävs dock att utveckling kan ske i takt med utbyggnad av klimatneutrala transporter och teknisk försörjning. Utveckling måste dessutom stå i proportion till nytta per brukare, och ta höjd för översvämning och klimatanpassning. Ett exempel på hur kostnader kan minska är om planens riktlinjer för skötsel av grönytor följs, och anpassas bättre till väder, årstid och specifik plats än idag. Se även *Balans*.

Det behöver samtidigt pareras med att vi får människor i sysselsättning och betalar skatt. Givet samma demografiska förhållanden som finns idag finansierar en ökad inflyttning inte kostanderna. En ökad andel yngre och äldre innebär att de i arbete ska försörja fler. Flyttar det in personer som har jobb och goda förhållanden innebär det ett ökat skatteunderlag och en nettointäkt för kommunen. Flyttar det in människor utan arbete är det en nettokostnad för kommunen.

Utgångspunkt: I ett bokslut är årets resultat lika med intäkter minus kostnader. Det visar flöde i verksamheten och skillnad mellan vinst och förlust. Kommunala intäkter består av skatt, avgifter och bidrag. Kommunen har utgifter för investering, drift och underhåll. Mark, vatten och bebyggelse kan samtidigt vara intäkt och utgift. Utnyttjandet bör vara

effektivt sett till yta, för ett positivt resultat. Å andra sidan ökar avkastningen från grönska och vatten genom en mindre intensiv och mer naturlig skötsel och utformning. Översiktsplanen kan vägleda markanvändning, och ge en utgångspunkt för resultatinkriktad skötsel och förvaltning.

Skulder

Möjligheten att tolka planen relativt fritt lämnar flera vägar öppna framåt. Det finns således ännu några år en chans att välja det mest hållbara alternativet. Kommunen ska då vara vaksam på risken att planen tar mer mark i anspråk än vad som verkligen behövs, och att framtidens behov av ytor för klimatanpassning eller mat- och energiförsörjning underskattas. I det sammanhanget är natur och grönytor som har likheter med natur särskilt viktiga att bevara. Jämför även med *Hushållning*.

Utgångspunkt: Om dagens kostnader för att leva inte behöver betalas på en gång, finns möjlighet att låna och sätta sig i skuld. Kommunen lånar kontinuerligt till verksamheten av kommuninvånarna, som ska få valuta för pengarna sett över en livstid. Under flera år har räntorna varit låga vilket gjort det billigt att låna pengar. Detta varar inte för evigt, och noterbart är att en förändrad ränta opå 1% innebär i skrivande stund (år 2020) cirka 26 miljoner i ökad årlig kostnad för kommunen. Kommunen har under senare år ökat sin

löneskuld kraftigt och börjar även nå taket på för hur mycket man får lov att låna.

Enligt FN:s rapport *Vår gemensamma framtid*, även kallad *Brundtlandrapporten*, 1987, skaffar vi oss en skuld till kommande generationer om vår generation förbrukar eller förstör mer resurser än vi kan bidra med. Enligt en annan FN-rapport från 2019 (*IPBES*) är tillståndet för jordens djur, växter och ekosystem kritiskt. Samhället har en skuld till naturen genom både historisk och nutida rovdrift.

Tillgångar

Materiella tillgångar skyddas ofta vid exploatering, även om det finns en risk för exempelvis kulturmiljö, träd och vattenkvalitet om planen genomförs. Det är svårt att bedöma och följa upp planens effekt på stadens immateriella tillgångar, men den bör ha bättre förutsättningar än i nollalternativet. Kommunen har förutsättning att till exempel skaffa sig specialkompetens i översvämningsskydd, vilket är en värdefull tillgång. Planen fördelar allmänna resurser till alla stadsdelar vilket är positivt för att kunna utnyttja hela befolkningens kunskap. Däremot är det inte tydligt om mark- och vattenanvändning ger marginal för framtida behov av tillgångar.

Utgångspunkt: Tillgångar kan vara materiella, som byggnader, anläggningar, kulturarv, träd, infrastruktur

och brunnar. Immateriella tillgångar kan vara gott rykte, varumärke, stadens "själ", attraktionskraft, folkhälsa, kompetens och erfarenheter. Hela befolkningen kan betraktas som en tillgång och planen kan fördela gemensamma tillgångar rättvist inom den. Tillgångarna ska vara lika med skulder och kapital, och i översiktsplanen finns möjlighet att balansera en skuld, till exempel att anpassa mark- och vattenanvändning till dagens och framtidens behov.

Tillväxt

Planen ger förutsättningar för en ökad produktion och konsumtion av varor och tjänster, i och med att befintliga industri- och handelsytor förstärks med trafik, service och bostäder. Såväl den lokala som den globala ekonomin bygger på långväga transporter och ändliga naturresurser som utnyttjas. Det kan därför delvis vara svårt för kommunen att kontrollera en hållbar tillväxt ur såväl ekonomisk, social och ekologisk aspekt. Det är inte heller tydligt vilka lokala och regionala behov som tillgodoses på lång sikt. Översiktsplanen har givetvis begränsade möjligheter att styra en omvärld, men kommunen bör ändå definiera vad en önskad tillväxt egentligen innebär för staden. Hur kan kommunen ställa om till en grön och blå ekonomi eller cirkulär ekonomi? Självförsörjning, tillväxtpoler och forskning är exempel på utvecklingsområden som skulle kunna ge ekonomiskt hållbar tillväxt.

Utgångspunkt: Ekonomisk tillväxt kan uttryckas som en ökning i produktion av varor och tjänster, eller materiell välfärd hos befolkningen. Ökningen riskerar att ha ett pris: att tillgängliga resurser och avkastning från naturkapital sjunker i samma takt som ekonomin växer till. Tillväxt är inte detsamma som utveckling om den saknar koppling till behov och naturgivna begränsningar. Utveckling visar sig i kvalitet snarare än kvantitet, och är svårare att mäta. För att vara hållbar bör stadens tillväxt motsvara lokala och regionala behov, men inte överstiga de resurser som framtidens kommuninvånare behöver.

Värdering

Planen ger uttryck för flera olika värden som är kopplade till mark, vatten och bebyggelse i staden. Stora värden pekas till exempel ut i kulturmiljö, grönområden, riksintressen, jordbruksmark, Kristianstads Vattenrike och i hur staden attraherar dem som söker jobb, bostad, utbildning eller nöje. Det återstår dock att ställa olika värden med eller mot varandra i en fortsatt prövning och analysera när nytta, kostnad och förluster infaller. Många värden är direkt beroende av framtida tillämpning av lagstiftning, offentliga och privata investeringar och efterfrågan. De prioriteringar som finns i planens strategier är också avgörande.

Utgångspunkt: Många olika uttryck används för att

sätta värde på något. En varas bruksvärde är dess nytta medan den förbrukas medan bytesvärde är varans pris vid försäljning. En byggnad kan till exempel på samma gång ha ett högt bruksvärde och ett lågt bytesvärde. Ett icke användarvärde är något en person värderar högt även om hon själv inte använder det, exempelvis rent badvatten i sjö och hav eller goda bussförbindelser. Det är särskilt viktigt att förstå ekosystemens värde ur ett ekonomiskt perspektiv, inte minst för att kunna kompensera förlust av ekosystemtjänster eller värdera ökade intäkter genom investering i grönska.

Avhjälpande åtgärder

Förslag till inriktning på fortsatt arbete är att fokusera på skadelindring, klimatneutrala transporter, mångfunktionella ytor, blandad och flexibel användning av bebyggelse, återbruk, analys av mest motiverad och effektiv markanvändning, anpassning till översvämning och förändrat klimat, jämn fördelning av ekosystemtjänster, samarbete i etableringsfrågor, styrmedel för grön och blå eller cirkulär ekonomi samt generellt att ta fram planer som är möjliga att genomföra och överblicka.

Uppföljande åtgärder

Exempel på vad som kan följas upp är kommunal ekonomi, utnyttjande av mark, vatten och bebyggelse, antal arbets- och utbildningsplatser, bostäder,

besökare och ekosystemtjänster. För fler förslag till nyckeltal och uppföljning, se *Konsekvenser i korthet* och andra delar av dokumentet.

1.11 Måluppfyllelse

Översiktsplanen ställs mot internationella, nationella och regionala mål av betydelse för en hållbar utveckling. Kan några konflikter förutses?

Utvärderade mål

Följande övergripande mål har bedömts vara relevanta att jämföra med den fördjupade översiktsplanen och dess stadsbyggnadsmål:

- Globala målen för hållbar utveckling - FN:s Agenda 2030 och New Urban Agenda
- Barnperspektivet – FN:s konvention om barnens rättigheter
- Nationella generationsmålet
- Nationella och regionala transportpolitiska mål
- Nationella mål för folkhälsa, friluftsliv, kulturmiljöarbete och klimat
- Regional utvecklingsstrategi för Skåne
- Nationella, regionala och lokala miljömål

Flera kommunala styrdokument och mål ingår redan i översiktsplanens avvägningar, till exempel lokala mål för bostadsförsörjning, grön och blå struktur, trafik och miljöarbete.

Agenda 2030 och New Urban Agenda

De globala målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030 motsvaras delvis av de tre stadsbyggnadsmålen: Attraktiv stad, Stad för alla och Grön och blå stad.

FNs 17 globala hållbarhetsmål.

En översiktsplan kan inte i tillräcklig omfattning styra mark- och vattenanvändning så att vi säkert uppnår exempelvis jämlikhet och hållbar konsumtion, men den kan påskynda arbetet. I den bemärkelsen stämmer målen väl överens. För att kunna följa upp översiktsplanen på lång sikt krävs dock att kommunen tar fram kriterier för hållbarhet för ny och befintlig bebyggelse.

FN har också antagit New Urban Agenda, där medlemsländerna bland annat ska se till att det finns välmående ekosystem och tillgängliga, sammanhängande och mångfunktionella grönområden i städerna. Syftet är bland annat att förbättra städernas anpassning till naturkatastrofer och klimatförändringar, inklusive översvämning, torka och värmeböljor, säkra tillgång på mat, främja fysisk och psykisk hälsa hos invånarna, förbättra luftkvaliteten och minska buller.

Det finns en risk att planen använder större ytor än vad vi kan skydda från extrem nederbörd och temperatur, och att ännu mera mark och vatten istället behövs för att utjämna vädervariationer och producera livsmedel. Även vid ett "normalt" väder kommer andelen grönyta att stå i relation till hälsosam miljö.

Barnperspektivet

Beslut som rör barn ska omfatta en bedömning av om barns rättigheter har tagits tillvara enligt de fyra grundprinciperna i FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan den 1 januari 2020. Eftersom översiktsplanen för staden kommer att beröra många barn ska den tydligt visa hur barnets bästa prioriteras, om barnets rätt till utveckling tillgodoses, om barn har haft möjlighet att påverka planen och om några barn kan diskrimineras genom planen.

I planens strategier finns mycket positivt för barn: barn och unga behöver trygga bostadsområden som stödjer deras utveckling, rörelse och lek. Säkra vägar till skola och fritidsaktiviteter är viktigt, och det ska också vara lätt att promenera till natur eller park från hemmet eller skolan. Planen pekar på att det behövs mer grönska och träd på skolgårdarna, för både skugga och lek. När planen har tagits fram har barn från grundskolan haft möjlighet att tycka till. Det kommer att behövas flera beslut som ska visa barnens bästa vid genomförande av planen. Flera

områden i staden är redan idag en riskfylld miljö för barn, och bebyggelsen har hittills inte alltid utformats med ett barns perspektiv. Stadens utspridda struktur innebär en stor utmaning när barn ska förflytta sig under både skoltid och fritid.

Generationsmålet

Generationsmålet innebär att de stora miljöproblemen ska lösas inom en generation, eller senast år 2020. Översiktsplanen bedöms vara i linje med

Generationsmålet, sverigesmiljomal.se

generationsmålet när det gäller de ekosystem och ekosystemtjänster som finns i grön och blå struktur, i och med en satsning på några grönområden. För människors hälsa, biologisk mångfald, resurseffektiva kretslopp, förnybar energi samt hållbara konsumtionsmönster skulle stadens utveckling enligt planen kunna ha såväl positiv som negativ betydelse. Med avseende på effektiv användning och god hushållning med naturresurser samt för kulturmiljö väntas inte planen ge något tydligt positivt bidrag.

Transportpolitiska mål

Översiktsplanens mål stämmer överens med de nationella transportpolitiska målen om en "långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet", och att transportsystemet ska ge en "grundläggande tillgänglighet" och "vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov". *Sverigeförhandlingens* satsning på höghastighetståg via Hässleholm kan utnyttjas med satsningar på stationsnära boende och goda förbindelser till tågtrafik i Kristianstad, vilket även är i linje med det regionala *Strategier för det flerkärniga Skåne*. Däremot så innebär den utspridda staden en risk för att bilen som färdmedel fortsatt prioriteras, och det i sin tur kan vara negativt för jämställdheten, vilket även nämns i kommunens trafikstrategi.

Folkhälsomål

Övergripande mål för Sveriges folkhälsoarbete är: "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". På regional nivå är befolkningens hälsa invävd i utvecklingsstrategin (regional utvecklingsstrategi, se nedan), med mål som en förbättrad och mer jämlik hälsa och hållbara livsmiljöer för alla. Planens satsning på alla delar av staden samverkar med folkhälsomålen, men det är tveksamt om den gör tillräckligt för att bryta isoleeringen av vissa områden. Risken för översvämning motverkar målet om hållbara livsmiljöer för alla.

Friluftslivsmål

Tillgång till natur- och kulturlandskap med hög tillgänglighet, attraktiv tätortsnära natur och skyddade områden som en resurs för friluftslivet är särskilt relevanta mål för översiktsplanen. Planen pekar ut några nya grönområden och betonar tillgängligheten till dem och de redan skyddade områdena i staden och Kristianstads Vattenrike. Däremot så finns det en risk för att mindre grönytor och parker får stå tillbaka för bostäder, infrastruktur och verksamheter genom begreppet Stadsbygd, och att de framtida översvämningsskydden kan minska tillgängligheten.

Kulturmiljömål

Enligt de nationella kulturmiljömålen för statens arbete med arkitektur, design, formgivning och kul-

turmiljöer ska kulturhistoriska och estetiska värden i den befintliga miljön tas tillvara och stärkas. En mångfald av kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas i samhällsutvecklingen. Planens strategier och riktlinjer stämmer väl överens med de nationella målen. Däremot så finns en risk vid både förtätning och nybyggnation att analyser av särskilda värden och metoder för att bevara dem inte prioriteras vid senare exploatering.

Klimatmål

År 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser, och därefter ska utsläppen vara negativa, alltså mindre än vad som tas upp i ett naturligt kretslopp. Redan 2030 ska utsläppen dock vara väsentligt lägre än idag från exempelvis transporter och bostäder. För att bidra till nationella och regionala klimatmål räcker det alltså inte att översiktsplanen är neutral, utan den måste ge förutsättningar för att minska stadens klimatpåverkan. Såvida planen inte kopplas till starka styrmedel vid genomförande, kommer den inte att medverka till att kommunens utsläpp och klimatpåverkan minskar.

Regional utvecklingsstrategi

Den regionala utvecklingsplanen *Det öppna Skåne* har mål som bland annat omfattar hälsa, jämlikhet, jämställdhet, kollektivtrafik, bostäder som matchar behov, Skåne som en klimatneutral och fossilbräns-

lefri region, tillväxt i näringslivet och uppnådda miljömål. Kommunens mål för stadens utveckling är mycket ambitiösa och när det gäller bostadsbehov och näringslivstillväxt finns goda chanser att samverka med den regionala strategin. När det gäller klimat, fossila bränslen och miljömål ser det mera dystert ut, och för jämlikhet, jämställdhet och kollektivtrafik kan planen vara både positiv och negativ.

Miljömål

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till senast år 2020 (år 2050 för klimatmålet). Särskilt relevanta för städerna är *God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv*. Sett till Kristianstads unika läge är även *Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker* samt *Ett rikt odlingslandskap* viktiga mål att förhålla sig till.

Utvecklingen för flera miljömål bedöms vara mer negativ för Skåne än för Sverige som helhet. Länsstyrelsen Skåne har i sitt åtgärdsprogram *Skånska åtgärder för miljömålen* lyft fram fem särskilda utmaningar för miljöarbetet i länet. De berör transporter, hänsyn till vatten, hushållning med mark och vatten, skydd av natur- och kulturvärden samt konsumtion. Länsstyrelsen påpekar också att förändringar i

klimatet kan påverka utvecklingen för alla miljö kvalitetsmål.

Det finns några nya etappmål i miljömålssystemet som är särskilt relevanta för uppföljning av översiktsplanen för staden: ökning av andelen persontransporter med gång-, cykel- och kollektivtrafik till minst 25 % och integrering av stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer, till år 2025.

I tabellerna visas hur planen bedöms medverka till att uppfylla nationella, regionala respektive lokala miljömål genom symboler för JA (tummen upp), KANSKE (tummen åt sidan) och NEJ (tummen ned). Miljömålets relevans för planen och exempel på vad som kan påverka utfallet i positiv eller negativ riktning anges också. Observera att utgångspunkten för bedömningen i första hand är plankartan och ett tänkt maximalt genomförande av den mark- och vattenanvändning, som kartan visar. Planens strategier och riktlinjer kan ha en mycket positiv påverkan på miljömålen, och hur planen slutligen kommer att medverka till att uppfylla dem beror på hur planen genomförs, och kommunens rådighet över föreslagna förbättrande åtgärder.

Sveriges nationella miljömål

Sveriges nationella miljömål	Medverkar planen till målet?	Relevans	Påverkan
Begränsad klimatpåverkan		Stor	Val av transport- och energisystem. Nybyggnation och materialval. Koldioxidbindande vegetation, återbruk och bebyggelsens energibehov.
Frisk luft		Stor	Val av transportsystem. Förtätning av bebyggelse. Halten av partiklar kan bli hög i anslutning till de stora trafiklederna.
Giftfri miljö		Stor	Exploatering av redan förorenade områden och spridning av föroreningar och gifter från dem. men även sanering. Nya utsläpp till luft, mark, vatten och byggnader.
Säker strålmiljö	 	Måttlig	UV-strålning från solen. Spridning av elektromagnetiska fält och vagabonderande strömmar i bebyggelse och genom infrastruktur. Radon från mark som tränger in i byggnader.
Ingen övergödning		Måttlig	Föroreningar i dagvatten. Vegetation som renar vatten.
Hav i balans		Måttlig	Stadens utveckling kan påverka Hanöbukten, framförallt genom förorenat dagvatten.
Levande sjöar och vattendrag		Stor	Helge å, Araslövssjön, Hammarsjön och kanalerna påverkas genom dagvatten, luftföroreningar, förorenade områden, fysiska ingrepp och ändrade flöden.

Grundvatten av god kvalitet		Måttlig	Förorening av vattenförekomster och vattenskyddsområden samt ohållbara vattenuttag.
Myllrande våtmarker		Stor	Våtmarker runt staden påverkas genom förorening från dagvatten, luft, förorenade områden, nya trafikleder, andra ingrepp och ändrade flöden.
Levande skogar		Måttlig	Grön infrastruktur genom staden bevaras på skogsytor.
Ett rikt odlingslandskap		Stor	Exploatering av jordbruksmark påverkar total areal, antal och typer av olika biotoper, landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion.
God bebyggd miljö		Stor	Utveckling och bevarande av unika kvaliteter och värden i den byggda miljön. Hushållning med mark och resurser. Grönska som utnyttjas för klimat och hälsa. Splittrad bebyggelse som ökar segregation i befolkningen.
Ett rikt växt- och djurliv		Stor	Exploatering av grönska och vatten påverkar biologisk mångfald, livsmiljöer för växter och djur samt ekosystemtjänster. Ekologiska samband förstärks genom grön infrastruktur.

Regionala miljömål

Regionala miljömål Skånska utmaningar	Medverkar planen till målet?	Relevans	Påverkan
Hållbara transporter i Skåne		Stor	Andel och tillgång till kollektivtrafik, infrastruktur för gång- och cykeltrafik. Trafikbuller och luftföroreningar.
Hänsyn till Skånes hav, sjöar och vattendrag		Stor	Förorening, fysiska ingrepp och ändrade flöden. Ekosystembaserad klimatanpassning och landskaps vattenhushållande förmåga. Vegetation som renar vatten.

Hushållning med Skånes mark och vattenresurser		Stor	Exploatering på jordbruksmark och stora grundvattenuttag. Förnyelsebar energiproduktion, uttag av ekosystemtjänster och förtätning av bebyggelse.
Skydd av Skånes natur- och kulturvärden		Stor	Långsiktigt skydd av områden med biologisk mångfald och kulturhistoriska värden. Allemansrättslig mark. Skadelindring och kompensationsåtgärder.
Hållbar konsumtion i Skåne		Måttlig	Lokalisering av handel.

Lokala miljömålsområden

Lokala miljömålsområden Kristianstad	Medverkar planen till målet?	Relevans	Påverkan
Mångfalden i miljön		Stor	Exploatering av grönska och vatten påverkar biologisk mångfald, livsmiljöer för växter och djur samt ekosystemtjänster.
God vattenstatus		Stor	Förorening och påverkan genom dagvatten, luftföroreningar, förorenade områden, fysiska ingrepp, ändrade flöden och ohållbara vattenuttag.
Giftfria varor och säkra miljöer		Stor	Exploatering av redan förorenade områden och spridning av föroreningar och gifter från dem, men även sanering. Nya utsläpp till luft, mark, vatten och byggnader.
Hållbar bebyggd miljö		Stor	Utveckling och bevarande av unika kvaliteter och värden i den byggda miljön, hushållning med mark och resurser, grönska, översvämning, befolkningens tillväxt och hälsa.
Klimat och luft		Stor	Transport- och energisystem, lokalisering av handel och konsumtion, förtätning av bebyggelse och avfallshantering. Vegetation som binder koldioxid. Nybyggnation och materialval.

1.12 Hållbarhetsbedömning

Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad har analyserats utifrån vilka konsekvenser dess mål och strategier kan få för en långsiktigt hållbar utveckling och en ekosystemansats. Analysen omfattar en hållbarhetsbedömning med hjälp av sociala, ekonomiska och ekologiska värden (se även FN:s globala hållbarhetsmål med syfte att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling fram till 2030, Agenda 2030) och även av hur planen påverkar och är beroende av ekosystemtjänster (förklaring *ekosystemansatsen*, se nedan). Samband och konflikter mellan olika värden tas upp kortfattat. En utförligare beskrivning av miljöeffekter finns i miljökonsekvensbeskrivningen. Se även separata beskrivningar av sociala och ekonomiska konsekvenser.

Social hållbarhet – en stad för alla

Målet innebär en stad där alla har en bra boendemiljö och god tillgänglighet till service, undervisning, arbete och fritidsaktiviteter. En stad som främjar en god hälsa, trygghet och delaktighet.

Faktorer i planen som kan påverka social hållbarhet:

- Tillgänglighet och tillgång till mötesplatser med olika funktion och storlek och för olika grupper i befolkningen
- Närhet till service, vård och utbildning
- Fördelning av olika bebyggelse- och boendetyper

- Fördelning av olika ålders- och befolkningsgrupper utifrån exempelvis boende och service
- Andel grönyta och naturmark
- Riskmiljöer
- Delaktighet i stadens planering och förvaltning

Det finns ett stort fokus på social hållbarhet i planens strategier och riktlinjer för i stort sett alla faktorer ovan, utom andel grönyta. Det finns alltså goda förutsättningar för en socialt hållbar utveckling, med det antagandet att planens vägledning åtföljs. Det kommer att vara en utmaning att undvika trångboddhet och segregation, och att utjämna skillnader i livsvillkor mellan olika delar av staden.

Ekonomisk hållbarhet – en attraktiv stad

Målet innebär en tät och blandad stad med varierat näringsliv, bostadsbestånd och kultur- och fritidsmöjligheter. En vacker stad som är ett viktigt regionalt centrum.

Faktorer i planen som kan påverka ekonomisk hållbarhet:

- Kostnader för exploatering, drift och anpassning till olika risker
- Investeringsvilja och betalningsförmåga
- Utbud av bostäder, verksamheter och lokaler

- Omsättning i näringslivet
- Utformning av stadens byggnader och offentliga rum
- Närhet till natur- och parkområden med kvalitet
- Hushållning med mark, vatten och gemensamma resurser

Det finns ett mycket stort fokus på ekonomisk tillväxt i planens strategier och riktlinjer, dock saknas vägledning för hur kostnader och hushållning med gemensamma resurser ska balanseras på lång sikt. Trots att planen har en tydlig inriktning på den lokala ekonomin finns alltså en risk att utvecklingen inte är hållbar.

Ekologisk hållbarhet – en grönblå stad

Målet innebär en stad med friska ekosystem som är rik på växlighet och vatten. En stad som gör det lätt att använda energi och resurser effektivt och som utvecklas i samverkan med omlandet.

Faktorer i planen som kan påverka ekologisk hållbarhet:

- Fördelning färdmedel och transporter – kollektivtrafik, cykel, gång eller bil
- Energikonsumtion och energikälla
- Hållbarhetskriterier för ny & befintlig bebyggelse

- Kompensation vid exploatering av mark
- Kvalitet på yt- och grundvatten
- Andel grönyta med naturvärde
- Ekologiska samband i staden och till omgivningen

I jämförelse med sociala och ekonomiska faktorer handlar relativt få av planens strategier om ekologiskt hållbar utveckling. Den vägledning som finns för den gröna och blå staden är framförallt ämnad att förstärka attraktivitet och minska risker, vilket i sig inte är fel. Det innebär dock en risk för att den ekologiska hållbarheten inte blir långsiktig på grund av brister i de ekosystem som ska ge ”bibehållna och förstärkta ekosystemtjänster”, enligt kommunens strategiska färdplan.

Ekosystemtjänster

I detta avsnitt analyseras planens påverkan på och beroende av ekosystemtjänster.

Ekosystemansatsen innebär att ekosystemtjänsterna, alltså den nytta människor har av naturen och dess ekosystem, ska fördelas rättvis och utnyttjas hållbart. Det blir inga tjänster att fördela och utnyttja om inte producenterna, det vill säga växter, djur, svampar och bakterier, mår bra och kan utvecklas. Förutsättningen är biologisk mångfald, och kvaliteten ökar med naturlighet i miljön.

Flest ekosystemtjänster i staden finns i miljöer med

träd, buskar och vatten samt på gräsmark som klipps sällan (se *Natur i staden, Kristianstads kommun 2017*). I en översiktsplan finns små möjligheter att styra framtida skötsel och användning av grönytor, men storlek och sammanhang går att reglera.

I nollalternativet är den sammantagna ytan av parkmark liten och områdena saknar ofta förbindelser med andra grönytor. I den nya planen pekas några större grönområden ut men få stråk mellan dem. Den gröna och blå infrastrukturen är därmed fortfarande svag i staden även om planens strategier ger stöd för att förstärka den på sikt. Det finns fortfarande en stor risk för ett underskott på de miljöer som har en hög produktion av ekosystemtjänster.

Samtidigt finns det i de flesta stadsdelar ett stort behov av ekosystemtjänster som luftrening, bullerskydd, översvämningsskydd, vattenrening, klimatreglering och rekreation. En fortsatt planering behöver alltså noga balansera behov och tillgång på mark och vatten för väl fungerande ekosystem och kompensera bortfall av både yta och kvalitet.

Kombinerade effekter och samband

Är det så att något intresse gynnas på bekostnad av ett annat? Eller kanske olika värden förstärker eller är beroende av varandra? Effekten kan visa sig först efter en viss tid.

Av de femton strategier för arbete med den fysiska miljön som finns i planen sägs tolv bidra till att uppnå målet Attraktiv stad och tolv bidra till målet Stad för alla. Dessa båda mål är främst kopplade till ekonomisk respektive social hållbarhet. Nio av femton strategier sägs bidra till målet Grönblå stad, som representerar ekologisk hållbarhet. Hållbar utveckling innebär en balans mellan alla tre mål och utgångspunkten är att de ska värderas lika och vid eventuella konflikter ”jämkas” samman.

Nybyggnation har en mycket stor påverkan på klimatet, vilken måste kompenseras för att klara det nollutsläpp år 2045, som kommunen redan tidigare tagit beslut om. Planen visar inte hur en sådan kompensation ska gå till eller om den ens är möjlig.

Avgörande är kommunens möjlighet att uppfylla de tre stadsbyggnadsmålen och att genomföra planens strategier och riktlinjer för användning och utveckling av mark, vatten och bebyggelse i Kristianstad stad.

2. Källor och bilagor

2. Källor och bilagor	70
2.1 Källor	72
2.2 Lista över Bilagor	74

2.1 Källor

Konsekvenser

Kapitel Konsekvenser

IPBES Science and policy for people and nature. Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. 2019.

Kristianstads kommun. Vattenriket 10 år som biosfärområde. Utvärdering enligt Unesco 2005-2015. Biosfärenheten Kristianstads Vattenrike. 2015.

Kristianstads kommun. Natur i staden. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. 2017.

Kristianstads kommun. Naturvårdsprogram 2016. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Kristianstads kommun. Lokala miljömål 2016. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Länsstyrelsen Skåne. Markhushållningen i planeringen – Jordbruksmarken i Skåne. Rapport 2015:27.

Region Skåne. Folkhälsorapport Skåne 2013. Baserad på Folkhälsoenkät 2012. Författare: Maria Fridh, Birgit Modén, Martin Lindström, Mathias Grahn, Maria Rosvall. 2013.

Region Skåne. Det öppna Skåne 2030. Skånes

regionala utvecklingsstrategi (RUS). 2014.

Vår gemensamma framtid. Rapport från Världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av Gro Harlem Brundtland. Översättning: Bertil Hägerhäll. 1988.

www.kolada.se. RKA Rådet för främjande av kommunala analyser. Nyckeltal för hållbar utveckling i kommuner och landsting. 2018.

https://viss.lansstyrelsen.se/ VISS. Vatteninformationssystem Sverige. Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna, Havs- och Vattenmyndigheten.

https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/skred-och-ras/. SGU Sveriges geologiska undersökning.

http://sverigesmiljomal.se/. Sveriges miljömål. Sveriges miljömålsmyndigheter och Länsstyrelserna.

https://www.scb.se/. Statistikmyndigheten SCB.

https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Planerings--och-analysmetoder/fyrstegsprincipen/. Fyrstegsprincipen. Trafikverket.

https://www.globalamalen.se/. UNDP, FN:s utvecklingsprogram med stöd från Sida.

http://habitat3.org/the-new-urban-agenda. The New Urban Agenda. The United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development, Habitat III. 2016.

https://unicef.se/barnkonventionen. FN:s konvention om barnets rättigheter. Svenska UNICEF.

https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/mal-lagar-ansvarsomraden/. Transportpolitiska mål. Trafikverket.

https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/folkhalsopolitikens-mal/ Folkhälsopolitikens mål. Folkhälsomyndigheten.

http://www.naturvardsverket.se/Friluftsmalen/Sveriges friluftsmål. Naturvårdsverket.

https://www.raa.se/samhallsutveckling/ Nationella kulturmiljömål. Riksantikvarieämbetet.

http://www.klimatanpassning.se/ Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI, i samverkan med Myndighetsnätverket för klimatanpassning. Kristianstads kommun. Klimat- och energistrategi för Kristianstads kommun. 2018.

Kristianstads kommun. Plan för integration och

värdigt mottagande. 2015.

Kristianstads kommun. Trafikstrategi för Kristianstads kommun. 2016.

Kristianstads kommun. Trafikplan för Kristianstads kommun. 2019.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/> Boverket. Översiktsplanering.

<https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/>. United Nations. The Sustainable Development Goals Report 2019.

Kartförteckning

Karta 64.
Planvision 2050
- Sidan 309

2.2 Lista över Bilagor

Samråd & Medborgardialoger

1. Samrådsredogörelse ÖP Kristianstad stad 2021
2. Samråd 21 januari 2020 i Rådhus skåne
3. Samråd 24 februari 2020 i Kulturkvarteret
4. Samråd 29 februari 2020 på C4 shopping
5. Sammanställning tidiga medborgardialoger 2017-2018

Inventeringar

6. Kulturmiljöinventering 2018

Gjord 2018 av Emelie Petersson, Regionmuseet Kristianstad och Cissela Olsson, Blekinge museum. Under ledning av Katarina Olsson, Stadsantikvarie i Kristianstad kommun

7. Trafik och parkeringsutredning Stadsdelen Söder 2018

8. Analys av gåendes rörelsemönster i centrala Kristianstad 2019

Kortversion

9. Antagen ÖP Kristianstad stad - Kortversion

Granskning

10. Granskningsredogörelse ÖP Kristianstad stad 2021
11. Beslutsprotokoll från kommunfullmäktige 2021

Karta

12. Antagen ÖP Kristianstad stad - Markanvändningskarta A3

Kristianstads
kommun